

מראי מקומות לעיון בדף היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו

גליון מספר 328

הוצגה ע"י בנים הנהיג
ד"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לונדון



כתיבת דף היומי היא מלאכה חשובה...
היא נחשבת לאחת מהמלאכות הגדולות...
בבית המדרש הגבוה לתורה...
בקרית ספר ת"ו...
הדף היומי הוא חלק בלתי נפרד...
מהלימוד התורה...
והוא נכתב על ידי רבנים...
ומתבסס על פירושי רבות...
על התנ"ך...
הדף היומי הוא כלי עזר...
ללימוד התורה...
והוא נחשב לאחד...
המלאכות הגדולות...
בבית המדרש...
הגבוה לתורה...
בקרית ספר ת"ו...
הדף היומי הוא חלק...
בלתי נפרד...
מהלימוד התורה...
והוא נכתב על ידי...
רבנים...
ומתבסס על פירושי...
רבות...
על התנ"ך...
הדף היומי הוא כלי...
עזר...
ללימוד התורה...
והוא נחשב לאחד...
המלאכות הגדולות...
בבית המדרש...
הגבוה לתורה...
בקרית ספר ת"ו...
הדף היומי הוא חלק...
בלתי נפרד...
מהלימוד התורה...
והוא נכתב על ידי...
רבנים...
ומתבסס על פירושי...
רבות...
על התנ"ך...

לענין הרי"ך צבי בהר"ר מרדכי ורעיו מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

מסכת בבא בתרא דף קנב – דף קנה

מה שתיריך. ז) גמ', שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר. כתב בעלויות דרבנו יונה, דבין במטלטלין ובין בהלואה אמר שמואל דאינו קונה. ואף דהיה אפשר לומר דאין דעתו לעשות מתנת בריא אלא לגבי דברים שאפשר להקנות, ולא לגבי הלואה שקונה במתנת שכיב מרע בלבד, דמספקינן שמא עקרה ממתנת שכיב מרע ונתנה על ידי שטר. ח) גמ', ואין שטר לאחר מיתה. כתב היר רמה (אות קכה), דכיון דהוה סגי ליה באמירה, ואיכפל לעשות קנין, למכתב שטרא קא בעי, דסתם קנין לכתובה עומד, חיישינן דילמא איכוון להקנות דוקא בהאי שטר ואין שטר לאחר מיתה. אבל מטא שטרא לידו מחיים, קנה. וכן שיטת הרשב"ם לעיל (קלה): ד"ה כתבו, וכן משמעות דברי הרמב"ם (פ"ח מזכיה הי"ב) שכתב, דאם מת קנה שכתבו ונתנו שוב אין נותנים. דמשמע דאם כתבוהו ונתנהו מחיים היה קונה. אמנם הנמוקי יוסף (דף עא: מדפי הרי"ף) הביא, דהריטב"א כתב, דאינו נכון, ואינו מועיל עד שיאמר שנותן מעכשיו כבריא. ואי לאו, אמרינן דעשה הקנין כדי לגלות דעתו שנותן בלב שלם, ואף שאינו צריך לקנין, וכמו שעושים קנין בדברים שחלים באמירה בעלמא, כמחילה ושליחות. ט) גמ', שם. עיין באות הקודמת, אבל הרא"ש (אות לא) כתב, דאם נכתב השטר ב"לשון צוואה" ונתנו מחיים, מועיל בלי יפוי כח, דאינו עומד אלא לראיה ומסרו כדי שתתקיים צוואתו. ולא אמר שמואל "שמא לא גמר וכו'" אלא בדלא אתי לידו מחיים, דבכהאי גוונא אף שנכתב בלשון צוואה, חיישינן שלא רצה שתתקיים הצוואה עד שיבא לידו כתב ראייתו. אמנם אם נכתב ב"לשון מתנה", דמסירת השטר כקנין, הרי היא מתנת שכיב מרע שכתוב בה קנין, ואפילו נתן מחיים שייך טעמא דשמואל שדעתו שתקנה מתנת השכיב מרע דוקא על ידי קנין, ולא חל למפרע, כיון שדעתו להקנות לאחר מיתה. ותמה עליו בבית יוסף (ח"מ רנ ס"ט), מדוע בכתב בלשון צוואה ומסרו מחיים, מוציאנו מידי "אין קנין לאחר מיתה", ומאי שנא משטר דאית ביה קנין. והדרישה (ס"ק כח, ד"ה והרא"ש) ביאר, דדעת הרא"ש, דאם בא שטר הצוואה לידו, אפילו אחר שנעשה קנין, אמרינן דדעתו בקנין ליפוי כוח, או שחזר בו ממה שדעתו היתה להקנות במתנת בריא, ונותנה עתה במתנת שכיב מרע. וכתב, דהרא"ש הוכיח דבריו, מהא דקשיא על פירוש הרשב"ם ד"ה שכתוב בה, אליבא דשמואל, ממתניתין דלא קנה בלא שטר אפילו בעשה קנין, וכקושיית התוס' ד"ה מתנת.

דף קנב ע"א
א) רשב"ם ד"ה מתנת שכיב מרע, על כרחך בכותב כל נכסיו. אמנם הרמב"ן והיר רמה פירשו, דמיירי אפילו במתנה במקצת בגוונא דמצוה מחמת מיתה דדינה כמתנת שכיב מרע, דלא בעי קנין. והא דאמרינן לעיל (קנא:): דמצוה מחמת מיתה שעשה קנין ועמד אינה מתנה, ומשמע דאם מת הוי מתנה, היינו כשיפה כוחו.
ב) גמ', שכתוב בה קנין. פירש רשב"ם ד"ה שכתוב בה, דהוא הדין בכל קנין אף דלא נכתב בשטר והא דנקט שטר משום דאורחא דמילתא לכתוב. ותמהו התוס' כתובות (נה:): ד"ה ואין, אלישנא ד"אין קונה לאחר מיתה", הא בכהאי גוונא אפילו מחיים לא קנה (דכלתה קניינו). והרשב"א כתב בשם רבו, דטעמא הא דנקט שטר אף דנחלקו בקנין בלא שטר, משום דהוי רבותא טפי, דאף בשטר שלא כלה הקנין, ויש באפשרותו לחול גם לאחר זמן משנעשה, אינו מועיל מפני שהוא לאחר מיתה.
ג) גמ', שם. עיין באות הקודמת, ועיין במה שפירשו תוס' ד"ה מתנת. ובעלויות דרבנו יונה פירש, דמיירי נמי דעשה קנין וגם כתב שטר קנין, ואשמעינן דאף דעשה ב' קניינים, סבר שמואל דמגרע כוחו. והא דאמרינן לקמן (עמוד ב') לגבי כתב וזיכה דקנה, היינו שזיכה והקנה לו השטר חוץ משני הקניינים ולכך הוי יפוי כח גם אליבא דשמואל.
ד) גמ', הלואתו לפלוני. כתב הריטב"א, דמסתברא, דכיון דמתורת מתנת שכיב מרע גובה הלואה זו, אם עמד חזרו.
ה) גמ', שמואל אמר לא ידענא מאי אידון בה. כתבו השיטה מקובצת, והנמוקי יוסף (דף עא: מדפי הרי"ף), דאפילו כתב בשטר זמן, לא אמרינן דזמנו של שטר מוכיח עליו, כר' יוסי דקיימא לן כוותיה (לעיל קלו:), ולהוי ככתוב מהיום ונעשה מחיים, משום דאולינן בתר אומדנא דלא בעי שיהיה קנין אלא מחמת מיתה. ועוד, דזמן שכתב במתנת שכיב מרע אינו אלא להודיע מי קדם, לאורועי כח מקבל דאי הדר ביה יהיב לשני.
ו) גמ', שם. כתבו רש"י גיטין (לט:): ד"ה דהוה ליה, וכן תוס' (שם) ד"ה אמר, דליכא לדמויי למצוה לקיים דברי המת, כיון דלא צויה כמותר לבניו אלא בקנין נתכוון והרי הוא טעות. אבל הריטב"א (שם) הקשה, דאף דלא אָמרה בלשון צוואה אלא בלשון הקנאה, אטו מי איכא מצוה לקיים "מצות המת", דברי המת" אמרינן. ותיריך, דכיון דגלי דעתיה דלאו לתורת צוואה גרידתא נחית, אלא לתורת הקנאה, לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת. ועיין תוס' לעיל (קמט:): ד"ה דקא מגמורי דהקשה נמי כהאי קושיא, ועיין



משמע הכי כו'. עיין באות הקודמת. ופירש המהרש"א, דדוחק לאוקי מתניתין במיפה כחו עם הקנין, וכגון שאמר כן בעל פה, משום דבסמוך לא משמע דליהוי בעי ייפוי כח עם הקנין לחוד, והיינו מדפסקינן מתנת שכיב מרע במקצת בעי קנין, ולא קאמר נמי דבעי ייפוי כח, ולשיטת התוס' דלקמן דמפלגי בקנין עם השטר, בין שהקנין בתוך השטר, בין שאינו בתוך השטר אמרינן דלשמואל אין שטר לאחר מיתה. אבל בקנין לחוד לא אמרינן הכי, ומהני שפיר בלא ייפוי כח כפסקא דלעיל דבעי קנין, ולא קאמר דבעי נמי ייפוי כח, השתא שפיר מתני' איירי ביפוי כח, כדשמואל לקמן בשכיב מרע שכתב כל נכסיו כו' אע"פ שקנו כו' דמתניתין נמי דהכותב כל נכסיו כו' קתני דאיירי נמי בקנין עם השטר. וכן כתבו תוס' כתובות (נה:): ד"ה מתנת לשיטת ריב"ם דמתניתין איירא בקנין עם השטר, וביפוי כח. ובהכי ניחא מה דפסיקא לתוס' לקמן, דלרב, אם לא נעשה הקנין בשטר אם עמד חוזר. דהיינו, דמתניתין דעשה קנין עם השטר, וקתני בסיפא דבלא שייר, אם עמד חוזר. אמנם בקובץ שעורים (תקנג) כתב, דריב"ם בסוגיין הוא ר"י בר מאיר אחיו של רשב"ם ור"ת. ושם הוא ר"י ב"ר מרדכי, המאוחר מריב"ם.

טז) גמ', ורמי דרב אדרב. הקשה בעליות דרבינו יונה, מאי סברת המקשן, הא מאי דקאמר רב דמיפה את כוחו הינו דוקא בדעביד קנין מחיים, אבל כשאמר תנו שטר ודאי לא קנה מחיים, כיון דלא אמר ליתן מחיים, ובהא לא אמר רב דמיפה את כוחו. ואין לומר דהיינו מאי דמשנינן בגמ', דבעינן ליתן טעם גם בסברת המקשה. ולכך פירש, דקושית הגמ' היא, הא רב דסובר יפה כוחו, סבר דאף שעשה קנין אינה מתנת בריא, דאי הויא מתנת בריא לא יקנה הלואתו, ומוכח שאפילו שעשה הנותן קנין, דעתו ליתנה כדין מתנת שכיב מרע, ואילו גבי אמר כתבו ותנו מנה, חזינן דסובר שמפני שאמר כתבו שטר, דינה כמתנת בריא ולא קניא אחר מיתה. ופרקינן, דרצונו שיעשו שליחותו כפי שצוה, ולכך במתנה שיש בה קנין, ועשו שליחותו והקנו, דעתו שמה שלא מועיל הקנין, נקנה בתורת שכיב מרע. ולכך, בכתבו שטר שדעתו להקנות דוקא בשטר, אם לא עשו כרצונו מחיים ואחר המיתה כבר אינו מועיל, אינו רוצה להקנות. אבל לשמואל, אף בדעבידי כרצונו וקנו המתנה אינו מועיל, דשמא לא נתכוון להקנותו כבריא אלא כשכיב מרע, ואין מועיל אחר מיתה.

יז) גמ', כתבו ותנו מנה לפלוני וכו' ואין שטר לאחר מיתה. ביאר היד רמיה, (לעיל קלה: אות קעג), דמאי דאמר "כתובו", לא נתכוון למקני בשטר אלא בתקנתא דרבנן, דבאמירה בעלמא קני, דהא מנה שהוא מטלטלי אפילו מחיים לא נקנה בשטר, אלא השטר הווי כתנאי בעלמא, דלא ליכני עד דמטא שטרא לידיה. והלכך, אי מטוי שטרא לידיה מחיים ונתקיים התנאי, קונה לאחר מיתתו באמירה גרידתא. אבל אם לא נתן השטר מחיים, כיון דלא ניחא ליה דלקני אלא לבתר דמטי שטרא לידיה, אחר מיתה כבר חלה על הממון ירושה דאורייתא. והאי מלתא דקונה המנה לאחר מיתה באמירה בעלמא, היינו במצוה מחמת מיתה, אבל במתנה במקצת, היכא שאינו מצוה מחמת מיתה, דקיימא לן דבעי קנין, מיירי כשהקנה המנה אגב ארעא מחיים, ועל כן יכול לקנותו אף בלא שטר.

יח) גמ', דשמואל אדשמואל לא קשיא במיפה את כוחו. כתב הרשב"א

(י) גמ', לא ידענא וכו'. הרשב"ם לקמן (קנג). ד"ה כדמקנו אינשו, והרא"ש (אות לא) פסקו כשמואל. ובהגהות מיימוניות (פ"ח מוכיה ה"ו) ביאר, דהיינו משום דהלכתא כשמואל בדיני. אמנם התוס' לקמן (עמוד ב' ד"ה שלחו בנמשך לדף קנג.) הביאו בשם ר"ת (או ר"ח לגרסת המהרש"א) לפסוק כרב, ובקובץ שעורים (אות תקנה) הוכיח כדבריו, מהא דכתב הרמב"ן במלחמות בבא קמא (יא: מדפי הרי"ף) דאין ספק מוציא מידי ודאי. (יא) רשב"ם ד"ה לא ידענא, בסוה"ד, ומקנה בשטר וכו' דמיד כשמת נפלו הנכסים קמי יורשים. הקשה הרש"ש, מאי טעמא בעי להאי טעמא הא בלאו הכי נמי לא קני, דלאחר מיתתו כבר הדרא סודרא למריה וכלתה קניינו.

יב) תוס' ד"ה מתנת שכיב מרע, בתוה"ד, ועוד דלשמואל וכו' אם כן מתניתין דקתני שייר קרקע כל שהוא. הקשה המהרש"א, מאי קושיא ממתנה במקצת, הא דברי שמואל אינם אלא במתנה בכולה, ומשום דהואיל ומועילה אמירה והוא עשה קנין, גרע את כח המקבל, אבל במתנה במקצת דבעינן קנין, לא מגרע כוחו וקני. ותירץ, דכוונתם להקשות מסיפא דמתניתין, דקתני לא שייר כל שהוא אין מתנתו מתנה ואם עמד חוזר, ומדוייק דאם מת קנה. וכיון דרישא דמתניתין איירא בגוונא דמתנה במקצת דעשה קנין, על כרחך סיפא נמי איירינן בגוונא דעשה קנין, ואפילו הכי אם מת קני, וקשיא על שמואל.

יג) בא"ד, שם, דא"כ מתני' וכו' במאי מיירי. וברשב"א תירץ בכמה אנפי, ודחה דבריהם. ופירש מתניתין, דבשייר קרקע כל שהוא מתנתו קיימת ואפילו עמד והיינו משום שצריכה קנין, לא שייר קרקע כל שהוא אינה קיימת, שאם עמד חוזר, לפי שאינה צריכה קנין. והא דלא משני לה רבא הכי, משום דניחא ליה לאוקמה לכולה מתניתין בשקנו, ולתירוצא אליבא דמקשה דסבר דכולה מתניתין בחדא גוונא מיתניא, או בדלא קנו או בדקנו. והריטב"א תירץ, דמתניתין איירא בשכתב ולא קנו על ידי סודר, דאי הויא מתנה במקצת, מתנתו קיימת על ידי השטר, ואי לא שייר ונתן מחמת מיתה, אין שטר לאחר מיתה ואין מתנתו קיימת.

יד) בא"ד, שם, ונראה לר"י לפרש וכו'. וביאר בקובץ שעורים (אות תקנג), דתוס' פליגי אהא דכתב הרשב"ם ד"ה שכתוב בה, דפליגי רב ושמואל בקנין לחודא אף שלא נכתב בשטר, בתרתי. א. דאליבא דרב, בעינן דוקא שהקנין יהיה כתוב בשטר. ומשום הכי לא קשיא ממתניתין דבלא שייר קנה, אף דאיירא בשעשה קנין, הואיל ואינו בתוך השטר. אבל לשמואל דעתם כרשב"ם, דסבר שאינו קונה אפילו אין הקנין בשטר. ומה שכתבו בתוס' דאין ראית הרשב"ם ראייה, הינו דליכא ראייה דפלוגתא דרב ושמואל איירא אפילו באין כתוב קנין בשטר, ונפקא מינה לרב. ב. דאפילו לשמואל, הוי דוקא כשנעשה שטר, ודלא כרשב"ם דפירש שאין כאן שטר כלל. ומתניתין איירא בקנה בלא שטר. (וכמו שכתב הרש"ל) והא דנתן לעיל (קמו:): "שכיב מרע שכתב", אף לשיטת התוס' היינו בשטר צוואה ולא מקנאה, משום דדוחק לאוקי מתניתין בשטר שיפה כוחו, דהא פרכינן בגמ' ממירא דשמואל ולא ממתניתין. והיינו דלא כפירוש המהרש"א, שהובא באות הבאה.

טו) בא"ד, ודוחק להעמיד משנתנו במיפה כחו וכגון שאמר דבסמוך לא



הדרך היוזמי

מסכת בבא בתרא דף קנב - דף קנג

ה שבט - ו שבט התש"ע

השטר ולא עשה קנין, הוא הדין בעשה קנין לראשון ואחריו לשני, דלא נתכוון לגרע כוח השני במה שכתב לו קנין. אבל הרא"ש בפסקיו (סוף סימן לא) פירש, דמיירי בעשה קנין ויפה כוחו, דאי לאו הכי אפילו שני לא קנה. דהיינו כדאמר שמואל לעיל דקנה כשיפה כוחו.

כד גמ', אין לאחר קנין כלום. כתב הטור (סימן רנ סעיף יד) בשם הרמ"ה, דאפילו במצוה מחמת מיתה, אם זיכה לו וגם קנו מידו אם עמד אינו חוזר. אבל אינו אלא בסתם מצוה מחמת מיתה, כגון דאמר "וי דמית", אבל אם אמר בהדיא דנותן מחמת מיתה, אפילו הקנה בכל מיני הקנאות אם עמד חוזר. אבל הרמב"ן כתב בשם הר"י מיגאש, והביאו הנמוקי יוסף (לעיל עא. מדפי הרי"ף ד"ה אימיה), דאינו חוזר אלא במתנת שכיב מרע בכל נכסיו, אבל במצוה מחמת מיתה לעולם חוזר אפילו אחר קנין וזיכוי. וכתב הב"ח (סימן רנ), דלדבריו אין חילוק בלשון שציווה מחמת מיתה, דחוזר בכל גווני.

דף קנג ע"א

א רשב"ם ד"ה כדמקנו אנשי. בתוה"ד, והשתא שמעינן מד'. בהגהות ר"ש מדרעסוי גרס מה'.

ב גמ', אמר ליה רב אשי פשיטא. כתב היר רמה, דכי היכי דאלימ לישנא דבמוות למדחי לישנא דבחיים ולאוקמא לסימנא בעלמא, הכי נמי אלימ למדחא לישנא דמחיים.

ג גמ', ההיא מתנתא. פירש רשב"ם ד"ה ההיא, דאיירי במתנת שכיב מרע במקצת. וביד רמה פירש, דאפליגו על ידי זכוי או על ידי יפוי כח, ומשכחת בין בכותב כל נכסיו ובין בשייר. ואין לומר, דאיירי בלא עשה קנין, ופליגי אי הוי כמתנת שכיב מרע ולא בעי קנין, או כמתנת בריא ובעי קנין ואף על גב דמית לא קנה. דאי הכי, רבא דאמר שאם כתוב בה מחיים קנה, הוי למימר לא קנה דהא לא קנו מיניה.

ד גמ' שם. אבל אם היתה מתנת בריא, כתבו הרמב"ם (פי"ב מזכיה הט"ז) והטור (סימן רנא סעיף א), דכיון שכתב בה מחיים הרי זו מתנה גמורה, ובמה שכתב ובמות הוא כמו שאמר מעתה ועד עולם. וביאר הב"ח (שם, סק"ב), דלפי זה אין חילוק בין אמר מחיים לאמר בחיים.

ה גמ', ואפילו הכי לא איתפרק מטיבעא. כתב רשב"ם ד"ה לא איתפרק, דאל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך. אמנם נענש דלית הלכתא כוותיה כדכתב "ומהכא שמעינן". אבל הריטב"א כתב, דמשום הא דעבד לה שלא כדין דלית הלכתא כוותיה, דבקה בו קללתה, ששגגת חכם עולה ודון דהוה ליה למידק בה טפי. וכן פירש הנמוקי יוסף (עב. מדפי הרי"ף). והמאירי פירש, דנענש משום שכדי לסלקה, כתב לה דברים שאינם ממין הטענה, והליצנות מידה מגונה עד מאוד וכל שכן שהדיינים והמנהיגים צריכים לזיחר בה, שהם נענשים בה ביותר.

ו מתני', הוא אומר שכיב מרע הייתי. כתב בעליות דרבנו יונה, יש מפרשים דמיירי כשעשה קנין, (וכן פירש בנמוקי יוסף (דף עב. מדפי הרי"ף)). דאי לאו הכי, מה טענת המקבל דבריה היה, הא אי ליכא קנין איך קנה. אך הקשה, דאי אית ביה קנין, מה טענתו שהיה שכיב מרע, וחוזר, הא אין עליה תורת מתנת שכיב מרע כלל, כלעיל (קנב). דשמא לא נתכוון

(ד"ה איכא), דלרב אפילו יפה כוחו, אם כתב קנין, נתכוון ליתנה במתנת בריא ולא קני לאחר מיתה, דדוחק לומר דלא פליגי, דאם כן לא היתה הגמי שותקת מלומר כן. ובשיטה מקובצת כתב כן בשם הרא"ש, אמנם הוסיף, דיש לומר נמי דרב לא מיירי במיפה את כוחו, אבל ביפה כוחו גם לרב קונה, ומר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי.

יט גמ', שם. כתב הרי"שה (סימן רנ ס"ק כח), שביפוי כח לא נתחזק כח השטר שיהיה כאילו כתב מעכשיו, ויגבה אפילו לאחר מיתה, דודאי ליתא, דאין שטר לאחר מיתה, אלא שמבטל קפידת השטר וחשבינן כלא נכתב מעולם, ואמירת השכיב מרע במקומה עומדת. [ועיין בבית יוסף (שם, סעיף יז ד"ה כתוב) מה שהקשה בשם שו"ת (מיוחסות) להרמב"ן].

דף קנב ע"ב

כ גמ', כתב וזיכה. כתב הנמוקי יוסף (דף עא: מדפי הרי"ף), דנתן השטר בפני עדים, ואמר לו זכה בנכסים הכתובים בשטר, ואף בכהאי גוונא אמר שמואל דנותן לאחר מיתה. והא דאמר שמואל דשני קנה, היינו במיפה את כוחו, דאי לאו הכי שמא לא גמר להקנותו אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה.

כא תוס' ד"ה כתב וזיכה, פירש וכו' וקשה וכו' דא"כ הא דקאמר כתב וזיכה לזה וכתב וזיכה לזה היינו בלא מסירה והתנן וכו' אינה כלום. וברמב"ן תירץ, דהכא איירינן, כשאמר לו בפני עדים קני כל נכסי שאני מזכה לך בשטר המתנה, דאי היתה מתנת שכיב מרע, לא הוי ליה לממסר ליה שטריה ולמימר ליה זכה בשטר זה (וגם ברישא מסר לו, אלא דלא אמר).

כב בא"ד שם, דלמא יהבה לזה ומסרה. עיין בעליות דרבנו יונה דביאר כפירוש רשב"ם ד"ה כתב וזיכה. ותירץ לקושיות התוס', דסתם שכיב מרע הואיל ואינו נותן אלא מחמת מיתה, אינו נותן השטר אלא לאחר מיתה, ועל כן מסתמא לא שבקינן אומדנא דהויא מתנת שכיב מרע, לומר שנתנה במתנת בריא, עד דחזינן שנתן השטר מחיים. והא דהקשו תוס' מכתב לזה וכתב לזה, דאי איירי בלא מסירה היכי קאמר עלה דייתקי מבטלת דייתקי, הא בלא מסירה אינה כלום. תירץ, דהתם כתב שטר מעליא לראשון, ואחריו כתב שטר מעליא לשני ולא מסר לידם, ואמרינן דכי היכי דדייתקי מבטלת דייתקי, הכי נמי לענין שטר גמור שלא נמסר, האחרון מבטל הראשון.

כג גמ', והא איפלגו בה חדא זימנה. עיין פירוש רשב"ם ד"ה כתב וזיכה, במסר לו את השטר. והקשה בשיטה מקובצת בשם הרא"ש, דלדבריו, מאי פריך, והא שמואל לא אמר הכא כדלעיל, דלטעמיה דאמר לעיל, דשמא לא גמר להקנותו אלא בשטר לאחר מיתה ולא קנה, הכא נמי הוה ליה למימר דאפילו שני לא קנה. ותירץ, דלגבי ראשון איכא למימר, דבמה שעשה קנין נתכוון להקנות בו לאחר מיתה, ואין שטר לאחר מיתה, אבל במה שכתב וזיכה לשני, אינו משום שגמר להקנותו בשטר, אלא דאחר שכתב קנין לראשון, סבר בלבו שאם יעשה לשני פחות מלראשון לא יקנה, ולא לגרע כוחו נתכוון אלא ליפות כחו. ולפי זה, שמואל דאמר הכא דהשני קונה כשכתב וזיכה לראשון וכתב וזיכה לשני, אף דמיירי בזוכה ומסר לו



חוקה דהשתא להוציא ממון. כתב בקובץ שיעורים (תקנח) דאף דחוקה לא מהניא להוציא ממון, דאפילו רובא לא מהניא, הכא איכא נמי חוקה דמעיקרא, שהיה בריא. וכן כתב בחזון איש (אבן העזר פ, א) ועיין לקמן אות יד. והקשה בקובץ שיעורים (תקנח) אם כן מאי קאמר דרב דאית ליה הרי בוגרת לפנינו, כר' נחמן סבירא ליה, הא טעמא דר' נחמן משום שתי חוקות, ותירץ, דמכל מקום מוכח מר' נחמן, דחוקה דהשתא היא חוקה, אלא דלהוציא צריך שתי חוקות. אמנם בעליות דרבינו יונה ובריטב"א מפורש דמדין חוקה דהשתא הוא, ומהני אף להוציא ממון. [ודברי הקובץ שעורים שהביא לטעמא דתרי חוקות מרבינו יונה צרכים ביאור] וביאר בשערי תורה (ח"ב כלל כו), דחוקה דהשתא אינה מגדרי חוקה, אלא דמהני שלא להסתפק כלל, אבל במקום שיש ספק, לא מהני להוציא ממון על ידי חוקה. ועיין לקמן אות

(יב) גמ', כמאן אזלא הא שמעתא כר' נתן. כתב הרמב"ן, דמשום דאזלא שמעתיה דרבה כר' נתן, לא הדר ביה מחמת קושיית אביי. ושאיני ממתניתין דספינה שאבדה, דהואיל דמת וקברו מוכיח עליו, אמרינן דודאי מיגו מרעיה איפטר לבית עולמו, ועדים לא כתבו ומסרו לו עד שנתברר להם דמיגו מרעיה איפטר, ולא חיישינן בזה לעדים טועים. ור' יעקב סבר שעל מקבל המתנה להביא ראיה, משום דעדים לא חוששים למסרו רק כשמת מגו מרעיה, דכיון דכתבי סתם, בית דין לא דייקי אבתרייהו.

(יג) גמ', אמר ליה אביי ומה ספינה. הקשה בעליות דרבינו יונה, מאי קשיא לאביי, הא בספינה ליכא מידי דמוכיח על ביטול חוקת חיים, מה שאין כן הכא דקברו מוכיח עליו. [ועיין בתוס' ד"ה השתא מה שכתב]. ותירץ, דקושיית אביי היתה משום דהיכא דאזלינן בתר חוקת השתא, היינו דוקא בדאיכא תרתי לריעותא, כגון במקרה שנמצא חסר, דמטמאים הטהרות שנעשו על גביו, משום דהשתא נמי נמצא חסר, ואיכא נמי ריעותא אחריתי דהעמד טמא על חוקתו. ואם כן, טעמא דרבא דאזיל בתר השתא, משום חוקת חולי הראשון שמסייעת לחוקה דהשתא. ועל כן מקשה מספינה שמחזיקים לחיים אף שרובן לאבוד, ומוכח שמהאי חוקה ליכא להעמידו שמת מחוליו.

(יד) תוס' ד"ה רבי נתן אומר, אומר ר"י דהך סוגיא דהכא לית ליה כההיא סוגיא דפרק בתרא דקידושין וכו' ומסיפא נמי דקתני אם שכיב מרע הוא עליהן להביא ראיה שהיה בריא אינו ראיה וכו'. הקשה החזון איש (סימן פ סק"א), כיון דהלכה כרב דפליג אדשמואל וסבר שסומכים על חוקה דהשתא דבוגרת לפנינו, ודברי רבה כדבריו, אמאי הוצרכו תוס' לומר שהסוגיות חלוקות, הא תירוץ הגמ' שם אינו אלא לשמואל דסבר דחוששין לקידושי שניהן, ולא סמך אחזקה דהשתא. ותירץ, דדברי רב דאזלינן בתר חוקה דהשתא, היינו דווקא לענין איסורים, אבל להוציא ממון אי אפשר מחמת חוקה דהשתא לחודא, ואם כן, לדבריו נמי בעינן למימר דהא דמוציאין מהנותן כשהיה בריא לפנינו, משום שבטענתו שהיה שכיב מרע בשעת המתנה, מוציא הוא את עצמו מהרוב שהם בריאים. ועיין לעיל (אות יא) שהבאנו דכתב לפי זה, דגם לרבה מאי דמוציאים מהיורשים הוא מפני שחוקה דמעיקרא שהיה שכיב מרע מצטרפת לחוקה דהשתא דמת לפנינו, ולכך אמר רב הונא בריה דרב יהושע דדברי רבה כרבי נתן, ולא

להקנות אלא בשטר, ואין שטר לאחר מיתה. ולא מסתבר שהיה כתוב בו יפוי כח, דאם כן ודאי היא מתנת שכיב מרע, דהא בבריא נעשה הקנין כדי לקנות המתנה ולא ליפות כוחו. והמשנה למלך (פ"ט מזכיה ומתנה הכ"ב) הוסיף להקשות, דאי מיירי בעשה קנין ולא נהג כשכיב מרע, נימא דמעשיו מוכיחים שהיה בריא, כדכתב בשו"ת הרשב"א (ח"א, נח), גבי הא דאמרינן לעיל (קמח): דחיישינן שיש לו נכסים במקום אחר ומתנתו מתנת בריא, מפני שהקנה כבריא, ולא מצי לטעון שכיב מרע הייתי. אמנם האור שמו (פ"ח מזכיה הט"ו) דחה ראייתו מהרשב"א, דכל דבריו בדאית ליה עוד נכסים במקום אחר, אבל בכתב כל נכסיו, דהוי אומדנא שהוא שכיב מרע, משום דבריא לא יהיב כל נכסיו, מסתבר טפי למימר דהוי מתנת שכיב מרע. ועל כן פירש, דאיירינן בגוונא שלא נאמר בו קנין, אלא כתוב בו שהעדים מעידים שאמר ליתן קרקע זו לפלוני. והוא טוען ששכיב מרע היה ולא היה בדעתו לכתוב שטר, אלא שהעדים כתבו השטר לראיה על דבריו, והמקבל אומר שבריא היה והשטר נכתב כדי לעשות בו קנין. וכן איתא בריטב"א, דשמואל מוקי מתניתין במתנה ככולה ובעשה קנין, [נטענתו שכיב מרע הייתי, דאינה מתנה כלל], ולרב צריך לומר דמצוה מחמת מיתה היה, ועל כן חזר אפילו בקנין, או שכתבו עדים, יודעים אנו שנתן פלוני נכסיו, ולא פירש אם במתנת בריא או שכיב מרע.

(ז) מתני', שם. כתב בשו"ת נודע ביהודה, (קמא, אבן העזר סא) דהיינו אפילו אי לא ידענו בו שהיה שכיב מרע מעיקרא.

(ח) מתני', שם. הקשה בקובץ שעורים (אות תקנו), הא מה שיכול לחזור בו כשעמד במתנת שכיב מרע, היינו משום שנתן כל נכסיו, דאיכא אומדנא דלא שבק נפשיה ויהיב לאחריני. ואמאי לא נימא דמאותה אומדנא מוכח, שאם נתן כל נכסיו שכיב מרע היה. ועיין לעיל אות ו.

(ט) מתני', וחכמים אומרים המוציא מחברו עליו הראיה. כתב הרמב"ם (פ"ט מזכיה הכ"ג), שאם היו המטלטלים ביד המקבל, מתוך שיכול לומר שלי הן, ישבע היסת שבריא היה. והקשה המ"מ, דאף בלא מיגו, אם יש עדים שמחמת מתנה זו בא לידו, חזר הנותן להיות המוציא מחברו ועליו הראיה. והכסף משנה והש"ך (סימן רנא סק"ו) תמהו, על דבריו, דמאחר שלא החזיק אלא מכח מתנה זו, הוה ליה כאילו לא החזיק, דהרי העדים אינם יודעים אם קנה במתנה, וקיימא לן דמתנת שכיב מרע אינה קונה אלא לאחר מיתה, ועל כן מעולם לא יצאה מרשות הנותן. והקצות החושן (שם, סק"א) ביאר, דלהגניד משנה אמר דבריו, בגוונא דאיכא עדים שמסר ליד המקבל דקונה לאלתר ואינו יכול לחזור בו מחיים, אלא דאיכא תנאי דאם ימות, ומספקינן אי איכא תנאי, ומשום הכי מוקמינן המתנה ביד המקבל.

(י) גמ', הוא אומר שכיב מרע הייתי. כתב החזון איש (לקוטים סימן י ס"ק א), דאף דאיכא חוקת הגוף ודהשתא דהיה בריא, וליכא בה ריעותא, נאמן, משום דלא אמרינן חוקת הגוף אלא לבעל הממון, ודיינינן בה זכות ממונו, אבל לא בחוקת הגוף בעלמא. ולפי זה, אפילו אם היורשים טוענים שמא שכיב מרע היה, אין מוציאין מידם.

דף קננ ע"ב

(יא) רשב"ם ד"ה אמר רבה, ובתר השתא אזלינן. מבואר, דסבר רבה דמהני



הדף היומי

מסכת בבא בתרא דף קנג - דף קנד

ו שבט - ז שבט התש"ע

(ט) תוס' ד"ה אמר רבא, בתוה"ד, אלא למאן דאמר וכו'. כתב הרש"ש, לדעת התוס' סבר ר' אליעזר דלהוי רשות היחיד לטומאה בעינן גדר וימות הגשמים. אבל מהרמב"ם (פ"כ מאסורי הטומאה ה"ו) משמע, דלר' אליעזר נמי לא בעינן גדר לענין טומאה ומוקים בגדר, משום רשות היחיד דשבת.

דף קנד ע"א

א) גמ', ראייה במאי. כתב הקובץ שעורים (אות תקסב), דמבואר מסוגיין דאי לא טעמא דחזקה דהשתא, לכולי עלמא יכול לטעון שכיב מרע הייתי, אפילו בשטר מקוים, ולא דמי לטוען שטר אמנה או שטר פסים, דאינו נאמן אם השטר מקוים, דהתם בא לבטל השטר לגמרי, אבל באומר שכיב מרע הייתי אין כאן ביטול השטר. והקשה הא מה שטענת שכיב מרע מועלת היינו משום דהויא מתנה על תנאי אם ימות מחולי זה, ואיך נאמן לומר תנאי היה, הא אפילו עדים שאומרים תנאי היה דעת הרבה ראשונים דאין נאמנין בכתב ידם יוצא ממקום אחר, ועוד, דתנאי דשכיב מרע קונה לאחר מיתה, ואיך נאמן לומר בשטר שכתוב סתם שהיה הקנין רק לאחר זמן ויכול לחזור בו. ונשאר בצריך עיון. (וכתב לעיין בבעה"ת שער כ"א ריש ח"ג)

ב) גמ', ראייה בעדים. כתב הריטב"א, דאף ששטר המתנה מקוים, צריכין להביא עדות שהיה בריא, ומסתברא דדי בעדי השטר שיעידו על כך, ואפילו כתב ידם יוצא ממקום אחר, ואינם חוזרין ומגידין היינו משום דאינם אלא מבררין עדותן הכתובה בשטר.

ג) רשב"ם ד"ה ראייה בקיום השטר, בתוה"ד, דכו"ע אזלינן בתר השתא. אמנם הריטב"א כתב הביא, דיש שפירשו דרבה בר רב הונא ורב חסדא אתו לאוסופי דר' מאיר ורבנן בתרתי פליגי, במקוים [ובאינו מקוים], ודחה דבריהם. ופירש, דהא דאמרין דאם קיימו השטר על הנותן להביא ראייה שהיה שכיב מרע, אפשר לומר דכולי עלמא כר' נתן ומתניתין כשהוא בריא עכשיו, וצריך להביא ראייה משום דאזלינן בתר השתא. אבל אפשר נמי לומר דלא אזלינן בתר השתא, ומתניתין איירי בגוונא דהשתא הווי שכיב מרע, וצריך להביא ראייה מפני שסתם מתנות מתנות בריא הם, או משום דלא מפקינן השטר מחזקתו.

ד) גמ', ורבנן סברי מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו. ובהגהות לר' זאב וואלף ציין לתוס' לעיל (ע). ד"ה או דלמא. דכתבו [מכמה טעמים עיין שם] דמאן דאמר "מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו", היינו דוקא גבי מלווה דאיכא למימר דשייר השטר ביד המלווה, אבל גבי פקדון לית ליה.

ה) גמ', משום דאלימי עדים. וביאר הברכת שמואל (כתובות סימן כד אות ב), דעדים חשיבי להעיד ומעדין שאינו שטר, אבל לזה אינו נאמן אלא בתורת מיגו שהיה אומר מזויף, והוי מיגו נגד עדים.

ו) תוס' ד"ה וכן, תימא אמאי מוקי רבה וכו', והא איהו גופיה. אמנם הרי"ף (עב. מדפי הרי"ף) גרס התם רבא. אבל הרא"ש (סוף אות לב) דחה גירסתו, משום דרבה היה רבו של אביי, והשיב אביי תלמידו על דבריו. ואביי מלך לפני רבא, ובימינו לא באה הוראה לפני רבא שהיה צריך אביי להשיב עליה, אלא לפני אביי ורבא השיב על דבריו. אלא, מדלא אמר ראייה בקיום

פליג אסוגיא דקידושין.

טו) בא"ד, שם. אמנם המקנה (קידושין עט: ד"ה עד כאן) כתב, דליכא דהסוגיות לא פליגי, אלא דרבה סבר דמאחר שלא נכתב בשטר זמן המתנה, אם כן מחמת שהוא מת לפנינו, יש לנו לומר שהיה שכיב מרע קודם שמת כדרך רוב העולם, ולכך אדרבה כיון שרוב העולם בריאים, אין לומר שהיה חולה פעם נוספת כשנתן המתנה, אלא יש לומר שזמן נתינת המתנה היה בשעת החולי שממנו מת.

טז) גמ', ולטומאה כמחלוקת. הקשה השערי תורה (הלכות חזקה כלל כו פרט ח אות כא), אמאי בבא לישראל בימות הגשמים מטמאים אותו משום חזקה דהשתא, ואין סומכים אחזקה דמעיקרא שהיה טהור, הא חזקה דמעיקרא עדיפא על חזקה דהשתא כדכתבו התוס' חולין (י): ד"ה ודילמא. ותירץ, דסברת רבי נתן דמאי דחזקה דמעיקרא עדיפא, היינו דווקא בדאזלה אמאי דמספקינן, אבל מאחר דעל הספק דבקעה שהיה אם נכנס בימות החמה או בימות הגשמים, לא שייכא חזקה דמעיקרא, סמכינן אחזקה דהשתא. נולהכי לא מהני נמי הכא חזקת מומן נגד חזקה דהשתא, דחזקת הממון אינה מכרעת הספק אי היה בריא או שכיב מרע בשעת המתנה. והחזון איש (אבן העזר סימן פ ס"ק ג) תירץ, דמאי דסמכינן אחזקה דמעיקרא, היינו דוקא כשהספק מתי היה השינוי, דמחמת החזקה הקודמת אמרינן שהשינוי ממה שהחזק בתחילה היה בזמן היותר מאוחר, אבל בנכנס לבקעה שזמן השינוי בין ימות החמה לימות הגשמים ידוע, אלא דהספק אם כשנכנס לבקעה היה כבר השינוי מימות החמה לימות הגשמים ונטמא בה, כיון דאיכא חזקה דהשתא דבא לישראל על ימות הגשמים, אמרינן דכי היכי דזמן השאלה בימות הגשמים, הכי נמי זמן הכניסה היה בימות הגשמים.

יז) גמ', שם. הקשה הקובץ שעורים (תקנט), הא גבי שכיב מרע בגוונא דידענו מתי היה שכיב מרע, אלא דאין ידוע מתי נתן, אי אפשר להעמיד אחזקת השתא. ואם כן איך אפשר להעמיד אחזקה דהשתא דנכנס בימות החמה, כיון דידוע אימת היה ימות החמה, ולא אסתפק לן אלא מתי נכנס. וכמו דכתב הרשב"א בתוס' בשבת (לד). ד"ה שניהם, גבי עירב מבעוד יום, ונאכל עירובו בין השמשות דאין עירובו עירוב, דלא שייך להקים אחזקה. וציין לביאור הלכה (סוף סימן טטו) שכתב לבאר שיטת הרשב"א והריטב"א דפליגי ארשב"א דתוס'. (וכן הקשו השערי תורה והחזון איש שהובאו באות הקודמת) ובשערי תורה תירץ, לפי מה שכתב לעיל אות יא, דהחזקה דהשתא מועילה לומר דאין מסתפקים שהיה מצב אחר. ועיין נמי במה שתירץ האילת השחר וצריך עיון.

יח) גמ', אלא שלא עברו. פירש המאירי, שזומן שאירע לה ספק טומאה זו לא עברו עליה ימות הגשמים, אבל אם עברו עליה וירד לה שם רשות היחיד, אין הטומאה נפקעת בימות הגשמים. והקשה מדאיתא בטהרות (פ"ו מ"א), דרשות היחיד ונעשה רשות הרבים, רשות הרבים וכו'. ואין אומרים שכיון שעברו עליה ימים שהיא רשות היחיד, אינו נדון כרשות הרבים. ותירץ, דהני מילי כשנפלו מחיצותיה, ויש היכר גדול בין עכשיו לזמן שהיה רשות היחיד, אבל היכר מצד רגלי העוברים אינו היכר מפורסם.



לקיימו, וכן הקשה הרשב"א. ותיריך, דמדלא קתני "ולא נתקיים השטר" משמע דאפילו נתקיים, נאמנים בני המשפחה.

(ג) רשב"ם ד"ה ליקיימו שטריהו, ומסתמא אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה בגדול. אבל הריטב"א תמה, הא השתא לא אסקינן אדעתין האי טעמא, אלא דהואיל ונחתם השטר מוקמינן אחזקתו שהוא כשר והבא לבטלו, עליו הראיה.

(יד) תוס' ד"ה אלא, בסוה"ד, דאיכא למימר חזקה. והוסיף הריטב"א, דחזקה דממונא עדיפא מחזקה דגברא שהוא בחזקת גדול כיון שהיה בן עשרים. ונעייין בתוס' לעיל (עמוד א') ד"ה ועוד, בסוה"ד, שכתב דמיירי שלא היו לו סימני גדלות. וצריך לומר, דאף שאינו בחזקת שהביא שערות מזמן שהגיע לשנים, עכשיו בחזקת גדלות הוא.

(טו) רשב"ם ד"ה לינוול ולינוול, בסוה"ד, והפסדנו מרובה. והקשה התורת חיים, דהא אינם מפסידים ממונם, דודאי כבר הגיע לשנותיו, ובני משפחה נמי מודו בכך, דאי לאו הכי למה לן לבדוקו הא בעינן שנים וסימנים, ואם כן זוזי הוי הלואה גביה ובעי לאהדוריה. ותיריך, דכיון דיהבו זוזי, מצו הלקוחות למימר דבעו את הנכסים ולא זוזי, דאדעתא דהכי יהבי ליה זוזי, מה שאין כן היורשים דלא יהבו מידי. ועיין רשב"ם (עמוד ב') ד"ה והלא אמרו דכתב, דמודו בשטר שכתב נתן מתנה, דהיינו דעסקינן במתנה, ותמה עליו הרש"ש (שם), דמשמע מכולה סוגיא דקרינן להו מוכר ולקוחות.

(טז) בא"ד, אינו קרובינו והפסדנו מרובה. כתב האור זרוע (אות קצט), דאף דאמרינן שבמקום דיהבי זוזי, יכולים לנוול המת, נראה מפירוש רשב"ם דאינו קרובינו, שאם היה קרובו יכולים בני משפחה לעכב אף דיהיב זוזי והפסדו מרובה. ואין לומר, דמשום אורחא דמילתא פירש שאינם קרובים, דהא בהפסד מרובה קפדי אנשי אפילו במקום קרובים. (ולא רק אירושא דלא יהיב מידי כתוס' ד"ה זוזי).

(יז) גמ', וקרא עליו ערער. פירש היד רמה, דהוי בעדים, דאי לאו הכי לא צריך הנתבע להביא ראיה שהיא שלו.

(יח) גמ', שטר פסים, שטר אמנה. פירש רשב"ם ד"ה שטר פסים, דהיינו שטר פסים להחזיקו כעשיר, וברשב"ם ד"ה שטר אמנה כתב, דהוא קודם שקיבל המעות. אבל היד רמה פירש, דתרווייהו שטרי הברחה הם, אבל לא שוו שטרות להדדי, דשטר אמנה נעשה לקנוניא על ממון אחרים, כדי לגבות מלקוחות או מבעל חוב שלא כדין. ולא ניתן להכתב משום עוולה. והואיל ונכתב בצנעה, ומאמין למי שנתנו לו נקרא שטר אמנה. אבל שטר פסים לא נעשה לקנוניא, אלא נכתב בפרהסיא כדי להבריח נכסיה מבעלה או מבעל חוב, והואיל ואדעתא דהכי קא נחתי ואינהו אפסדי אנפשיהו, אינו עוולה. ונקרא כן מפני שעשוי להפסיק ולהסיח דעת הבעל או המלווה מנכסים אלו.

(יט) גמ', ולא נתת לי דמים. הקשה הריטב"א, הא אפילו לא נתן הדמים, חוב בעלמא הווי ומה בכך לגופה של שדה. ותיריך, דאין הכי נמי, והכי קאמרינן, דלמאן דאמר שנאמן לומר שהשטר מזויף, מתוך שיכול לטעון מזויף נאמן על דמי השדה שלא פרעם. ואף דלא אמרינן מגו מדבר לדבר, השדה ודמיו כדבר אחד הם, משום דחייב הדמים בא מחמת הקרקע. ועוד תירץ, דהכא טוען שמכרה שיפרע לו בזמן ידוע, ועבר הזמן ולא פרעו,

השטר דליקום ר' מאיר ורבנן כר' נתן, נראה דחזר בו רבה מההיא דלעיל. (ז) גמ', אמר ליה אביי מאי טעמא. הקשה הריטב"א, מאי קושיא דאביי לרבא דאמר ראייה בעדים, הא איהו גופיה סבר לעיל (קנג:). דלא אזלינן בתר חזקה דהשתא אלא בתר חזקת ממון, ואפילו הוא בריא עכשיו לא מפקינן מיניה. ופירש, דלא אתי לאיפלוגי אדרבא, אלא להוציא מדעתו מה טעמו אי משום חזקה דשטרא או חזקה דממונא, ואחר שפירש לו דבעינן לראיה מחמת חזקת ממון, שתק. אבל המהרש"א כתב, דדוקא לעיל לא אזיל בתר השתא משום דרוב חולין לחיים, אבל הכא דלא שייך רוב, אזיל בתר חזקה דהשתא.

(ח) תוס' ד"ה ועוד, בסוה"ד, שהגיע לכלל שנותיו ולא היו לו סימני גדלות. ובשו"ת הרא"ש (כלל לג, סימן ה) כתב, דמחיים היתה מועלת הבדיקה, ואין לומר דילמא השתא אייתי סימנים ובשעת מכירה לא הביא, דאי משכחינן השתא סימנים מחזקינן ליה בגדול משהגיע לכלל שנותיו. וכתב בשו"ת נודע ביהודה (קמא, אבן העזר סא ד"ה ואומר), דלדבריו ליכא לאוקמא כתירוץ התוס', ויתריך קושייתו, דלא מהני חזקה דרבא להוציא ממון כמו דלא מהני לענין חליצה. ומה שהוכיח הבית יוסף (אבן העזר סימן מג) מדברי הרמב"ן, דמפרש, דאיירינן הכא שמת מיד, דאי לאו הכי אין הבדיקה ראייה, דשמא הביא הסימנים אחר המכירה, דסבר, דלא אמרינן שהוחזק למפרע. אינו מוכרח כל כך, דיש לומר דסבירא ליה כתוס', ועל כן הוצרך לומר שמת מיד. ועיין לקמן דף קנו אות ו.

(ט) גמ', באחד שמכר בנכסי אביו ומת. פירשו הרשב"א בעלויות דרבינו יונה וברמב"ן, דמת מיד. דאי לאו הכי, אפילו נמצאו עכשיו סימנים, דילמא קטן היה באותה שעה והגדיל.

(י) רשב"ם ד"ה ועמדו עליו, בתוה"ד, עד שיהא בן עשרים. הקשה הרש"ש, אמאי הוצרך לפרש כן, הא טענתם שאין לו שערות. וכתב דאולי אתי לאפוקי אי היתה טענתם אמטלטלין, דלא היתה להם טענה משום דממכרן מכר אף בפעוטות, אבל הכא איירינן לענין קרקעות וממילא היה יותר מבן עשרין אלא שטענו שלא הביא סימני גדלות. וכן כתב הריטב"א להדיא.

(יא) תוס' ד"ה ועוד, בתוה"ד, שבחיינו היו השערות לבנות והווי שומא ועכשיו הושחרו. גם הרמב"ן דחה שיטת ר"ת, (מטעם התוס') דלא אשכחן חילוק זה. והקשה המשנה למלך (פ"ב מאישות ה"ב), הא ר' יהודה הוא דסבר דבעינן שירבה השחור על הלבן, אבל רבי עקיבא פליג עליה. ועוד, דלר' יהודה עצמו חומרא היא דוקא רק לענין מיאון. וביאר בשם הר"ש הלוי, ד"ת סבר, דהא דפליגי אר' יהודה, היינו דווקא דלא בעינן דריבובי שערות יראו כשחור, אבל ב' שערות אף לר' עקיבא בעינן שיהיו שחורות עד עיקרן. עוד תמה שם, דלא הוזכרה סברת ר"ת בבית המדרש ולא חש לה שום אחד מהמורים. והשיב לו הר"ש הלוי, דדוקא למאי דסליק אדעתיה דלקוחות הווי מערערי, דחיק דאף לר' עקיבא בעינן שחורות עד סמוך לבשר, אבל למסקנא, מצי שפיר למימר דבכל ענין פליג ר' עקיבא אדר' יהודה.

דף קנד ע"ב

(יב) גמ', ליקיימו שטריהו. כבר העירו התוס' ד"ה אלא, דילמא לא מצאו



סימני סריס הוי גדול, קשיא אף למאן דאמר דמוכר מבן י"ח "כי בדקי ליה מאי הוי", דהא חוקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה בגדול, ואם העדים בדקו ולא מצאו שערות לא היו חותמין אלא אם כן ידעו שהוא בן כ', דהוי סריס ומכירתו מכירה. ותירץ, דהכא איכא עדים שהיה בן י"ח ועל כן בדקי בני משפחה, ואי לא אשכחו סימנים, לא אמרינן דהעדים שחתמו על השטר מעידים בעדותם שהוא בן כ', והווי תרי ותרי עם העדים המעידים שהוא בן י"ח, ונוקי נכסים בחזקתן, אלא בטלה החזקה, דאין העדים חותמין על השטר אלא אם כן נעשה בגדול. תדע, דאי לא אשכחנא סימנים, לא אמרינן דנשרו כדי לקיים החזקה שחתמו בגדול.

ב) גמ', חזקה אין העדים חותמין. הטור (סימן רלה סעיף יג) הביא האי טעמא אדינא שאין שומעין לקרובים לבדקו אם הביא סימנים. אבל הרמב"ם (פכ"ט ממכירה הט"ז) הביא אף דברי רבי עקיבא לעיל (קנד). דאי אתם רשאינן לנוולו וסימנים עשויין להשתנות. וכתב בשו"ת מהרי"ט (חו"מ סימן צח, ד"ה ואף), דר' עקיבא לא הביא לטעמא דחזקה אין העדים חותמין על השטר וכו', משום דבמקום שאפשר לברר לא סמכינן אחזקות. ועיין לעיל (דף קנד: אות יט) מה שהבאנו בשם הריטב"א, דבריש סוגיין לא אסיק אדעתין ההיא חזקה, אלא, דלא חיישינן שהיה קטן מפני שאין הריעותא נראית. ואף אי סמכינן אחזקה, ההיא חזקה אינה ודאית דהא אמרינן דיפה ערערו בני משפחה, ונאמנים לומר שהיה קטן, אלמא דחזקת השטר שנעשה בגדול אינה ברורה אצלנו, עד הכא.

ג) גמ', אין העדים חותמין וכו'. כתב בעלויות דרבנו יונה, דאין העדים בודקין אלא שהוא בן י"ג, דבפחות אין ממכרו ממכר, אפילו בנכסי עצמו אם בקי במשא ומתן, אבל לא בעו לחקור אם נכסי אביו הן, כמו שאין צריכין לחקור אם קרקע גזולה היא, ועל הלוקח לחוש בעצמו. ועוד, דבודקים אם הביא סימנים, משום שאם לא יבדקו בשעת המכר, אי אפשר לברר אחר כך אם היו בזמן המכר. אבל השנים עשויות להתברר לאחר מיכן לפי הכתוב בשטר.

ד) גמ', איתמר קטן. פירש הריטב"א, דקרי ליה קטן, כיון דלהאי מילתא הוי קטן אפילו בהביא שנים וסימנים. וברי"ף (עב: מדפי הרי"ף) גרס "בן".

ה) גמ', מאימתי מוכר. כתב הנמוקי יוסף (עג. מדפי הרי"ף), דמתנתו מתנה מפני שמה שאמרו שאינו מוכר עד שיהא בן עשרים, אינו מן הדין אלא מתקנת חכמים, ובמתנה שאינה מצויה כל כך כירושה, הניחוהו על הדין. ועל כן אף בשאר ירושות וירושת אמו שאינם מצויים כל כך כירושת אביו, לא תקנו, ומכירתו מכירה. וברשב"א (ד"ה הא) כתב דמהאי טעמא אפילו בת שירשת, יכולה למכור. אמנם הרמב"ם (פכ"ט ממכירה הי"ג) כתב, דאין לחלק בין ירושת אביו לשאר מורישיו. וכן כתב הריטב"א, דנקט אביו, מפני שהיא ירושה ראשונה, אבל הוא הדין לשאר ירושות ולאפוקי נכסים שנתנו לו במתנה. וכדחזוין בנדה (דף מד.) דאמרינן "קטן בן יומו נוחל ומנחיל" וסלקא דעתיה דנוחל בנכסי אב ומנחיל לאחין. ומקשינן, מאי נפקא מינה לאחין אי ירשו מאביהם או מאחיהם. ולא תירצו דאי ירשי מאב אינן יכולים למכור עד כ', ומאח יכולים, ומוכח, דאף ירושה מאחיו אין מוכר אלא מבן כ'. אמנם כתב דאפשר לומר דלשיטת הרשב"א לעולם אביו דוקא, ולא שאר ירושות, מיהו כל ירושה שהיתה תחילה בנכסי האב,

דנתבטל המקח לגמרי והוא תובע שדהו, וכתב, דהוא הנכון. אמנם היד רמה פירש, דאם לא נתן הדמים לא קנה לוקח בהאי שטרא, דקיימא לן דבשטרי מקח לא קנה עד שיתן דמים.

ב) גמ', והוציא זה את אונו. כתב בעלויות דרבנו יונה, דלא אכלה שני חזקה לפיכך הוצרך לדון בשטר.

כא) גמ', אם יש עדים הלך אחר עדים. פירש בעלויות דרבנו יונה, דאם יש עדים שהוא שטר פסים, נאמנים, ואפילו אם נתקיים השטר, משום דעדי השטר ועדים אלו הווי תרי ותרי, ואוקמה לארעא בחזקת מרא קמא, ולא בחזקת בעל השטר. אמנם כתב, דלישנא דסוגיין משמע שאם יש עדים נאמנים לגמרי, ולא רק דמחמת דהווי תרי ותרי מוקמינן ארעא בחזקתה. ועל כן פירש, דאין כתב ידן יוצא ממקום אחר, ולכך נאמנים לומר שטר פסים במיגו דאמרי מוזיף (אף על פי שקיימו השטר ונמצאו אומרים נגד עדי השטר אית להו מיגו), ואף דאמרינן לעיל (בעמוד א') לרבי מאיר, דמודה לווה שכתבו אין צריך לקיימו, ואין נאמן לומר שטר פסים, ואפילו העדים עצמם אין נאמנים לומר כן. היינו דוקא עדי השטר עצמם, אבל עדים אחרים, נאמנים. וכתב, דלפי זה צריך לומר, דטעמא דר' מאיר שמודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו, כתוס' בתובות (יט.) ד"ה טעמא, שאינו מעיז לומר מוזיף שמא יתקיים השטר ממקום אחר, ולכך לית ליה מיגו. וכן עדים שבשטר, כיון שבודאי מכירים חתימת ידם, יראים לומר אין כתב ידינו הוא, אבל עדים אחרים אין יראים, דאפילו אם יבואו עדים אחרים הווי תרי ותרי, ואית להו מיגו דשטר פסים הוא.

כב) גמ', לימא ר' מאיר היא. פירש הרשב"א, דריש לקיש שמע מר' יוחנן, דר' מאיר ורבנן לא פליגי בראיה בעדים, אלא בקיום השטר כמסקנא דסוגיין, ועל כן הקשה לו, בשלמא לדידי דפליגי בראיה בעדים ולכולי עלמא מודה בשטר שכתבו אין צריך לקיימו, נמצא דבר קפרא אזיל ככולי עלמא, אבל לדידך נמצאת משנת בר קפרא רק אליבא דר' מאיר. ומאי דמקשה ליה ריש לקיש מהא דפליגי ר' מאיר ורבנן אי נאמנים לפסלו, אף דהוא עצמו מוקמא כשינויא דר' יוחנן דלא פליגי אלא בעדים, מכל מקום קא בעי לאפוקי טעמא מיניה דר' יוחנן.

כג) גמ', אמר לו והלא משמך אמרו יפה ערערו בני משפחה. הקשה הרשב"א, אדרבה משום דאמר ר' יוחנן דלא פליגי בקיום השטר, על כרחך לדידיה הא דאמרו חכמים המוציא מחברו עליו הראיה היינו בעדים, וכמו כן במעשה דבני ברק על הלוקחות להביא ראיה בעדים, אם כן בודאי יפה ערערו בני משפחה. ותירץ בשם הר"י מיגאש (וכן ביארו התוס' ד"ה והלא), דשמע מר' אלעזר דאמר ר' יוחנן יפה ערערו בני משפחה, משום דלא נתקיים השטר. ובשיטה מקובצת הביא בשם הרא"ש, דאי אמרינן ראיה בקיום השטר ועל ידי הקיום זוכין הלוקחות בנכסים, שפיר שייך לשון "ערעור" בעלמא, אבל אי בעו הלוקחות ראיה בעדים, נמצאו הנכסים בחזקת בני משפחה ולא ואין טענותיהם בגדר "ערעור" בלבד.

דף קנה ע"א

א) גמ', אלא למאן דאמר מבן כ' כי בדקי ליה מאי הוי. הקשה בעלויות דרבנו יונה, למאי דסלקא דעתין דבן כ' שלא הביא שערות אף שלא הביא



הדרגת היוזמי

מסכת בבא בתרא דף קנה - דף קנו

ח שבט - ט שבט התש"ע

דברא ידע שהוא יודע בטיב משא ומתן, אמנם כיון דחזא דשדא קשייאת אמר דלא יתכן שיודע במשא ומתן, אבל אחר ששמע דמסברי ליה וסבר, הבין דהא דשדא קשייאת היינו מצד חוצפה, ועדיין אין כאן הוכחה שאינו יודע בטיב משא ומתן. וכן כתב **רשב"ם ד"ה והא דרבא**, שהיה בחזקת יודע בטיב משא ומתן. **ותוס' (בעמוד א')** **ד"ה איתמר** פירשו, דרבא סבר דאף דהגיע זמנו למכור היה שוטה.

(יב) תוס' ד"ה לא אמרו, בתוה"ד, ישום אותה יותר משויה. הקשה **המהרש"א**, דאם מקרבה דעתיה לזווי, אדרבה ישום הקרקע בפחות משויה. ויישב דבריהם, דישום אותה, היינו שיסום מן הקרקע ויתן ממנה כנגד הדמים שנטל האח השני שחלק בנכסים, יותר קרקע ממה שהיה מגיע כנגד דמים אלו, ונמצאת קרקע זו נישומת בפחות משויה.

(יג) בא"ד, דהיינו עדות שיאמרו כך וכך היתה שוה. וכן כתבו **תוס' (בעמוד א')** **ד"ה מוכר. וברי"ף (עג: מדפי הרי"ף)** הביא להאי מימרא דלענין עדות עדותן עדות וכדאוקמה מר זוטרא, אמטלטלין בדוקא. וכן מבואר **ברמב"ם (פ"ט מעדות ה"ח)**, דבעדות קרקע דייק דאף שאינו בקי במשא ומתן, ובמטלטלי לא דייק. וכן מבואר **בטור (סימן לה סעיף ג')** **ובשולחן ערוך**. וכתב **הבית יוסף (ס"ק ו)** דמהא שכתב הטור להאי דינא בדיני עדות ולא בדיני שומא, חזינן, דלא פירש כתוס', אלא דהוא דין בכל עדות קרקע. אך **הש"ך (ס"ג)** כתב, דדעת הרמב"ם והטור כתוס', ומה שהוכיח הבית יוסף לא קשיא, דמעיד שכך היתה שוה, דהא בגמ' נמי נקיט עדות.

(יד) בא"ד, דמאי שנא למטלטלי. **ברדב"ז (פ"ט מעדות ה"ח)** כתב, דהטעם דעדות הקרקעות צריכין דקדוק גדול, משום שחיות האדם תלויה בהם. **(טו) גמ', מתנתו מתנה. כתב הרשב"א** דשיטת **הראב"ד**, דהיינו דוקא בנכסי עצמו, אבל למכור אפילו בנכסי עצמו, בעינן יודע בטיב משא ומתן. אבל בשם הרי"י **מיגאש** כתב, דהויא מתנה בין בנכסי עצמו בין בנכסי אביו. וכתב, דכן נראה עיקר.

גמ', בעינן ועמדו שני האנשים וליכא. רש"י בבא קמא (פח:) **ד"ה פסולה לעדות** הביא, דקטן פסול לעדות גם משום דהויא עדות שאי אתה יכול להזימה. **ובגליון הש"ס (שם)** תירץ, דהכא דאירי בדיני ממונות, דרבנן ביטלו בהם דין דרישה וחקירה, ליכא בהו דין עדות שאתה יכול להזימה, ובעינן לקרא ד"ועמדו שני האנשים" שהוא פסול בעצמותו.

דף קנו ע"א

(א) תוס' ד"ה ולטעמיך, וא"ת גם בגדולים נמי וכו'. כתב **במצפה איתן**, דתירוץ התוס' דחוק. ועל כן תירץ, דהכא איירינן בגוונא דאיתא בגמ' **לעיל (גג:)**, דלאחר שהונה המוכר את הלוקח הוקר המקח, והמוכר רוצה לחזור בו, דאמרינן דהואיל ובשעה שקנה נתנה הלוקח, אין המוכר יכול לחזור בו.

(ב) גמ', אי לאו דהוה ליה הנאה מיניה. כתב בשו"ת התשב"ץ (ח"ג רנא), דקיימו חכמים מתנת הקטן כנגד ההנאה שקיבל, והוסיפו טעם "כי היכי דליעבדו ליה מיליה". וכתב, דאם נתן מתנה שלא כנגד טובת ההנאה, אינה מתנה, ואף אם יתן מתנה גדולה כנגד טובה מועטת, איכא למימר דעשה שטות, ואינה מתנה כדמבטלינן אפילו מכירה כשחזינן בה שטותא

אפילו באה על ידי האח, דינה כנכסי אביו ממש.

(ו) תוס' ד"ה איתמר, בתוה"ד, וא"ת תקשי דרבא אדרבא. **וביר רמה תירץ**, דהא ידידיה והא דרביה, דשמעתא דהכא משמיה דר' נחמן קאמר ליה, וליה לא סבירא ליה.

דף קנה ע"ב

(ז) גמ', והא דרבא לאו בפירוש איתמר. כתב בתוס' הרא"ש, דאף דבההיא עובדא לא הוזכר רב נחמן, מיהו קים להו לתלמודא דעל פי ר' נחמן רבו עשה מעשה.

(ח) גמ', חזא ביה דקא משחרר לעבדיה. כתב בעלויות דרבינו יונה, דאף דאין מאי דעביד מחשיב ליה כשוטה לשאר דינים, לענין ממכר, כיון דחזו ביה שטות בפזיור ממון שלא לשום תועלת, אין ממכרו ממכר **ואפילו אחר זמן**, דאפשר דלא יצא מדרך הילדות. אבל **הרא"ש (סימן לג)** כתב, דכיון דלא הוי שוטה גמור לאחור זמן ממכרו ממכר.

(ט) גמ', שלח ליה גידל בן מנשיא. כתב בעלויות דרבינו יונה, דאיכא דמפרש (הוא שיטת הרי"ף, דף עג. מדפי הרי"ף), דהיינו לענין נכסים שקנה לו אפוטרופוס, אבל כתב, דנראה, דהוא הדין לענין נכסים שקנה הוא עצמו, אין ממכרו ממכר אלא אם יודע בטיב משא ומתן.

(י) גמ', שלח ליה אם יודעת בטיב משא ומתן. דעת הרשב"ם ד"ה אית דגרסי, דשלח ליה לענין למכור בנכסי אביה, ואם יודעת בטיב משא ומתן מוכרת אפילו פחותה מעשרים. והא דאמרינן בגמ' "עד השתא דמבן עשרים מוכר", הוא אפילו באינו יודע כל כך בטיב משא ומתן. אבל בנכסים שקבל במתנה, מוכר מבן י"ג. וכן פסק **הרא"ש (סימן לג). אבל **היר רמה (אות קמג)**, פירש להאי מימרא לענין למכור בנכסי עצמו, ועלה אמרינן דתליא אי בקי בטיב משא ומתן, אבל בנכסי אביו אינו מוכר אלא מבן עשרים. דאי עסקינן הכא למכור בנכסי אביו, תקשי מהא דפסקינן הלכתא כרבא דמוכר בנכסי אביו מבן כ', וכן פסקינן כרב גידל דבקי מוכר אפילו בפחות מכ'. ועוד, דרבא גופיה שלח ליה דתליא ביודעת במשא ומתן. [והרשב"ם גרס רב. **וביעב"ץ** כתב, דמסתברא דשלח לרב דהיה רבו של גידל בר מנשיא]. וכדברי הרמ"ה פסק הרי"ף (דף עג. מדפי הרי"ף), דדברי רב הונא דמוכר מבן עשרים היינו בנכסי אביו, ודברי ר' גידל בנכסי עצמו. **והנמוקי יוסף (שם)** הוכיח דאפילו אי חריף טובא בעינן בן עשרים, מדאקשי בגמ' דאי בעינן בן כ' למה להו למיבדק, נימא דמיירי ביודע בטיב משא ומתן ובפחות מבן כ', אלא ודאי, דבכל ענין בעינן שיהיה בן עשרים למכור בנכסי אביו. **והרא"ש (שם)** כתב, דהוי מצי לשנויי הכי, אלא דניחא ליה לתרץ האמת. (וכן תירצו **התוס' ד"ה לאו**). ועיין **בתוס' לעיל (עמוד א')** **ד"ה מוכר**, דלשיטת ר"ת לא מפלגינן בדברי רב הונא אמר רב נחמן בין נכסי אביו לנכסים שקנה, וכתב **הדרישה (סימן רלה סקי"ב)**, דלדבריו, הא דשלח גידל לרבא, איירי בכל ענין, ובכולם אמרינן שאם הוא פיקח, ממכרו ממכר מיד כשנעשה גדול בן י"ג. אבל **הרא"ש** פירש דברי ר' גידל אדלעיל, אדברי רב הונא.**

(יא) גמ', כיון דמסברי ליה וסבר. הקשה בעלויות דרבינו יונה, אמאי מיחשב יודע בטיב משא ומתן, מחמת דידע לומר דבר אחד ששמו בפיו. ותירץ,



(ח) גמ', וכן בדרכנו לקידושין לגרושין למה לי. הקשה בשו"ת הגרע"א (קמא, סימן ז), לימא דהיינו בקטנה שקדשה אביה ורוצה לקבל בעצמה, וכשיטת רש"י קדושין (גג): ד"ה היא ואביה, דאף שמקבלת גט בקטנות, אינו אלא על ידי אביה, ואף לתוס' (שם) ד"ה תנן, איכא למימר כשעשתה שליח, דבקטנותה ודאי אינה מתגרשת עד שיבא לידה.

(ט) גמ', לחליצה לאפוקי וכו'. כתב התורת חיים, דנקט כל הנך, דלא תקשי, מאי קמשמע לן שמואל, הא ילפינן לכולהו מקידושין דלא הוי גדול אלא אם כן הביא ב' שערות. וכן משמע מרשב"ם ד"ה לאפוקי. ולפי זה לא קשיא מידי מה שהקשו תוס' בד"ה לחליצה, ובד"ה לאפוקי.

(י) רשב"ם ד"ה והלכתא כרב נחמן, בתוה"ד, כדין מטלטלין. כתב בשו"ת הרא"ש (כלל א' סימן ח' ד"ה אמנם), דיש מפרשים, דרקעות שקנה בעצמו מוכר אפילו משית ושבע כדין מטלטלי, ודחה דבריהם. אמנם כתב דאף לאומרים דמוכר פחות מ"ג, לענין מתנה לא. ונאפשר, דלכך כתב הרשב"ם לשון "ואיכא למימר" דאינו לשון מוחלט אף שלגבי נכסי עצמו משמע מדבריו לעיל (קנו): ד"ה אית דגרסי, וכן הביאו התוס' (שם) ד"ה מוכר, שמוכר מבין י"ג.

(יא) גמ', וכי מאחר דברדיניה לקדושין לגיטין למה לי. הקשה בעליות דרבנו יונה, הא אפילו לא היו בודקין לקדושין, יש להקשות, למה לי בדיקה לגיטין, דהרי אם הוא קטן וגיטו אינו גט, קדושו נמי לא היו קדושין. ותירץ, דאם אינו צריך לגט, אין ראוי ליתן גט שלא לצורך, כדי שלא יאמרו אין קדושין תופסין באחותה.

(יב) תוס' ד"ה לאפוקי, בתוה"ד, מיהו צריך עיון וכו'. במשנה למלך (פ"ב מאישות ה"ב) תמה, איך בא לכלל ספק, הא לא פליג ר"י התם אלא בסיפא גבי מאון. והביא שהר"ש הלוי השיב לו, דאי לאו דמסתפינא היה גורס, "ומשום הכי קאמר ר' יהודה רק לגבי מאון", והוא סיוס תירוץ התוס', דאפילו לר' יהודה לא בעינן שירבה השחור על הלבן. ולקיים גירסת הספרים כתב, דאפשר דאמר ר' יהודה למילתיה גם לכל מילי דרבנן.

(יג) רשב"ם ד"ה ואחר מסוכן, בתוה"ד, הוא הדין היכא דעמד חוזר. הקשה הפני שלמה, הא טעמא דעמד חוזר, משום דאמדינן דעתו שהקנה רק מחמת מיתה, ואם כן מה ראייה מהא דלא תקנו לו קנין ולא חיישין שתטרף דעתו, להא דאם עמד חוזר. נולכאורה יש לומר, דלשיטת הרשב"ם, הא דיכול לחזור בו אם עמד, הוא תנאי בתקנת מתנת שכיב מרע, ואם מתנתו אינה מחמת התקנה, אינה מתבטלת].

דף קנו ע"ב

(יד) מתני', תקברם אמם. הקשה השושנים לדוד, מה שייך קללה זו הא כבר מתה אמם. ועוד הקשה, הא אסור לקלל אדם כדאיתא באבות דר' נתן. ותירץ זה בזה, דאדרבא הואיל ולא רצה לקללם אמר בהאי לישנא.

(טו) גמ', שכן בערביא מקיימין קוצים לגמליהם. פירשו תוס' שבת (צב): ד"ה ואת"ל, דלא אמרינן דבטלה דעתם בדעת העולם שאינם מקיימים קוצים, אף דמצינו שאמרו לכללא דבטלה דעתם אף על אתרא, ולא רק על אדם א' הנוהג דלא כרובא דעלמא, והיינו משום דחשיב מנהג ערביא, מפני שאם היו לכל העולם גמלים, נמי היו מקיימים קוצים.

יתירא. ואף הרשב"א כתב בשם הראב"ד, דהויא מתנה דוקא כשלא נראו בו סימני שטות.

(ג) גמ', אמרו רבנן תהוי מתנתו מתנה. עיין מה שהבאנו לעיל בדף קנה. אות ה דברי הנמוקי יוסף בזה.

(ד) גמ', מתנתו מתנה כי היכי דליעברו ליה מילי. הקשה בחירושי רבי מאיר שמחה, הא טעמא דאמרינן דמקרבא דעתיה לגבי זוזא ומכירתו אינה מכירה, לא שייכא במתנה, וממילא מתנתו קיימת, ולמה לי לחדש טעם חדש. וכתב, דמכאן ראייה עצומה לשיטת הרי"ף (הובאה לעיל דף קנה אות ט) דרק לגבי נכסים שירש אין מכירתו מכירה מטעם דמקרבא דעתיה לגבי זוזי, אבל בנכסי עצמו אם יש לו ידיעה בטיב משא ומתן יכול למכור. ועלה אמרינן, דמתנה הוי מתנה כי היכי דליעברו ליה מילי, דאפילו שהוא מקום דלא שייכא ביה טעמא דמקרבא דעתיה לזוזי, אלא חסרונו משום שאינו בקי בטיב משא ומתן, מתנתו מתנה. ונאולי יש לבאר, דהיינו משום דאף דאיכא מעליותא למתנה מחמת שאינה תלויה במעות, מכל מקום אכתי אית בה חסרון שהיא דרך שטות יותר ממקח].

(ה) גמ', בודקין לקדושין. פירש בעליות דרבינו יונה, דבודקין בשעת קידושין לידע אם הביאה ב' שערות, ואם יבא אחר ויקדשנה אין חוששין לקדושי השני. [ועיין תוס' ד"ה בודקין שכתבו גג מהני אם בדקו אחר קדושי השני, דאפשר שכונתם דעיקר בדיקה מיד אחר קדושי ראשון].

(ו) תוס' ד"ה בודקין, בתוה"ד, אי משכחינן בתר הכי סימנים בתראי לא הוו קדושין ואי לא משכחי סימנים הוי ספיקא. כתב הבית יוסף (אבן העזר סימן מג סוף סעיף ב), דשיטת שו"ת הרא"ש (כלל לג סימן ק'), כתוס', מדכתב דאף אם בדקו ולא מצאו סימנים, חיישין לקדושיו, דהא אמרינן בנדה (נג). דקטנה שהגיעה לכלל שנותיה, חזקה שהביאה סימנים. והביא ראייה ממעשה דבני ברק (לעיל קנד). דאמר להם רבי עקיבא, דאין הבדיקה מועלת לאחר מיתה, אבל מחיים היתה מועלת, ואמרינן שכבר משעה שהגיע לכלל שנותיו, הביא שערות והיה גדול. אבל הוכיח, דהרמב"ן [בשו"ת נודע ביהודה (קמא, אבן העזר, סא, ד"ה ועפ"ז) כתב, דנודמן בקולמוסו רשב"א, אך הוא רמב"ן]. לא סבירא ליה כוותיה, מהא דכתב לעיל (שם) ד"ה והא דאמרינן גבי מעשה דבני ברק, דמיירי שמת מיד, דאי לאו הכי אפילו נמצא עכשיו גדול, דלמא קטן היה באותה שעה והגדיל. ובשו"ת הגרע"א (קמא, סימן ז) דחה ראייתו וכתב, דהרמב"ן סבירא ליה הכי דווקא לענין להוציא ממון, אבל בעלמא מודה דמחזיקים למפרע. ודווקא מהרא"ש דמייתי ראייה מהתם, חזינן דסבר הכי אף להוציא ממון. עוד דחה, וכן כתב בשו"ת נודע ביהודה, דהוצרך לכך מחמת שביאר בתוס' לעיל (קנד). ד"ה ועוד, דמיירי דאחר שהגיע לשנים, נבדק ולא הביא סימנים, ולכך ליכא למימר שהיה גדול למפרע

(ז) בא"ד, ואי לא משכחי סימנים הוי ספיקא. הקשה בשו"ת הגרע"א (קמא, סימן ז), אמאי בלא נמצאו סימנים מצרכינן גט משניהם, נימא דלא תבעי גט משני משום דאם באת לומר דבזמן שקדשה ראשון לא הביאה שערות, אם כן אולא חזקה דרבא, ולא נחוש שנשרו שערותיה להצריכה גט משני. ועוד דהוי ספק ספיקא, ספק לא נשרו, ועדיין קטנה היא, ספק נשרו קודם קדושי ראשון.



דאף דזכיה לקטן היא מדרבנן, אם הקנה לקטן, קונה מדאורייתא, דדעת אחרת מקנה. וכתב **הקצות החושן** (סימן רלה ס"ק ד), דלדעת תוס', הא דמהני דעת אחרת מקנה אינה מדין זכיה. אבל מדברי **הרמב"ם** (פכ"ט ממכירה הי"א), שכתב גבי קטן שקנה קרקע, דתעמוד הקרקע בידו אף על פי שאין ממכרו בקרקע כלום, מפני שהקטן כמו שאינו בפניו הוא, וזכין לאדם שלא בפניו. נראה דסבר, דהא דמהני דעת אחרת מקנה מדין זכיה לקטן הוא.

(ב) **גמ'**, בעי **שמואל דאקני וקנה מהו**. כתב **הריטב"א**, דהלכתא דאקנה וקנה ומכר, משתעבד מהא דמסקינן (בעמוד ב'), דלוח ולוח וקנה, יחלוקו. והביא, דיש אומרים וכן שיטת **הרשב"א**, דאחר דנפסקה הלכה כן, אפילו כתב שעבוד בשטר ולא כתב דאקני, משתעבד אף מה שיקנה. וכדחזינן מהא דכולהו מתניתין דמיתיה הגמ' לראיה דאקני משתעבד, כוליהו סתומים אפילו לא כתב "דאקנה". אמנם **הרמב"ן והרא"ש** (סימן לו) כתבו, דאי לא כתב "דאקנה", אינו גובה מדקנה ומכר, דלא אמרינן אחריות טעות סופר היא אלא כשלא כתב שום אחריות, דחזקה לא שדי איניש זוזי בכדי. וכתב **הריטב"א**, דאפשר, שאם לא כתב שם אחריות כלל, כיון דטעות סופר היא מוקמינן טעותא אפילו בדאקנה. ומה דפסיק ותני המאוחרין כשרים, משום דסתמא דמילתא או כתב בשטר אחריות גמורה או לא כתב כלל. וכן פירש **הרשב"ם** (שם עמוד ב') ד"ה **הא מני**, דאין אחריות לחצאין. וכן שיטת **הרמב"ם** (פי"ח ממלוה ה"א), דבלא כתב ואקני, אינו משתעבד. והוכיח **המגיד משנה** כן מלישנא דגמרא **לעיל** (מד): "**ולייחוש** דלמא דאקני אמר ליה", משמע, דבסתמא אינו משועבד. ועל כן הקשה (בפכ"ג ממלוה ה"ב) אהא דסתם **הרמב"ם** (שם) דשטרי חוב המאוחרין כשרים, ולא ביאר דצריך לפרש בשטר דאקנה. ועיין **בקצות החושן** (סימן מ"ג ס"ק ד').

(ג) **רשב"ם ד"ה ב"ש אומרים, בסוה"ד**, ותרוויהו ודאי חשיבי. פירש **רש"י יבמות** (לח): ד"ה **כגבוי**, דגדול כח השטר להחשיב בעל חוב למוחזק, הלכך הוי **ספק וספק**, דאין כאן דין חזקה לזה יותר מזה.

(ד) **רשב"ם ד"ה וב"ה סברי, בתוה"ד**, שהרי יעקב מוחזק בנכסים וכו'. כתב **הרש"ש**, דמכאן עד סוף הדיבור הוא שפת יתר, וליתא **ברש"י שעל הרי"ף** [דהא לב"ה דלא אמרינן שטר העומד ליגבות כגבוי דמי, אפילו אם יורשים רק מצד ראובן, הוו מוחזקים וכדכתבו **התוס'** **לעיל** (בעמוד א') ד"ה **נפל**].

(ה) **גמ'**, **תרגמה מצוה על היתומים לפרוע חובת אביהן**. כתב **התורת חיים**, דפירש מתניתין ביתומים גדולים, דבני מעבד מצוה ניהו וכופין אותן, ואם מת האב ברישא זוכה הבעל חוב. אבל בעיא דשמואל דאקני קנה והוריש, שייכא גבי קטנים דלאו בני מעבד מצוה אי קנה או לא.

(ו) **גמ'**, **שם**. כתב **השיטה מקובצת** בשם **הראב"ד**, דמשום כבוד אביהם מצוה עליהם לפרוע אפילו מנכסים דידהו, והא דמבעיא לן אקני קנה והוריש, היינו גבי יורשים אחרים שאינם בניו.

דף קנו ע"ב

(ז) **גמ'**, ואי סלקא דעתך דאיני כו' לא משתעבד מאוחרין אמאי כשרים. פירש **רשב"ם ד"ה המאוחרין כשרין**, דלוח בניסן ולא נכתב עד תשרי, אי נמי כתבוהו ביום שלוח, אך איחר הזמן הכתוב בשטר. והקשה **בוקבץ**

(טז) **גמ'**, **קונים ואפילו בשבת**. פירש **הסמ"ע** (סימן רנד ס"ק א), דהוא ביפוי כח, דאי לאו הכי הקנין מגרע כוחו.

(יז) **גמ'**, **ואפילו בשבת**. כתב **הערוך השולחן** (סימן רנב ס"ב), דכיון דחששו חכמים שלא תטרוף דעתו, הוי כפיקוח נפש.

(יח) **גמ'**, **אמר רבי לוי קונין ואפילו בשבת ולא ליחוש וכו'**. כתב **בשיטה מקובצת** בשם **הרא"ם**, דכיון דללוי לא חיישינן לדברי ר"א דמצריך קנין, הא דאמר **קונין**, היינו באמירה בעלמא ולא בחליפין. ובמה שאמר "ואפילו בשבת", אתי למימר דאף שבאמירתו נקנה הקרקע והוי מעשה קנין בשבת, שרי, כדי שלא תטרף דעתו. עוד כתב, דיש לפרש, דאפילו בשבת, היינו להודיע דלא בעינן לקנין כדרכי הקנינים, דהא בשבת אי אפשר לעשות כלום מדרכי ההקנאות, ולא חיישינן כלל לדר' אלעזר ובדבור בעלמא קני.

(יט) **רשב"ם ד"ה קונים משכיב מרע**, לא שניא היכא דצריך קנין כגון ששייר. כתב **הרא"ש** (אות לו), דבמתנה במקצת לא חיישינן לטירוף, הואיל ואינו נותן מדאגת מיתה, ואף שהוא תובע קנין, אין עושין. אבל במתנה בכלה דאיכא למיחש לטירוף, אפילו פירש שלא יחזור אם יעמוד, הואיל ונתן מדאגת מיתה חיישינן לטירוף ועושים הקנין. והוכיח דבריו מדאמרינן בגמ' "ולא ליחוש לדברי ר' אלעזר", ומשמע דהוה נחא יותר לומר דעבדינן הקנין אליבא דר' אלעזר, דאין מועיל בלא קנין, וקא משמע לן דאף לחכמים דלא בעו קנין, עושים בשבת. אבל **הרמב"ם** (פ"ח מוכיה ה"ג) כתב, דקונין משכיב מרע אפילו בשבת, משום דזה הקנין אינו צריך. וביאר **הלחם משנה**, דדעת **הרמב"ם** דבקנין המועיל אין קונין בשבת. והקשה מההיא **דגיטין** (עז): ד"תיזיל איהי ותיחוד ותפתח" דהיה בשבת ומשמע דאף בשבת תיקנו רבנן קנין המועיל. ותיירץ, דהטעם כמו שכתב **הרי"ן** (**גיטין** לט: מדפי הרי"ף) דהתם לא היה נראה כמקנה, דהרי דרך הוא לפתוח ולסגור ביתו ולא נראה כקונה, אבל חליפין דמוכחא מילתא לא. וכן כתב **הבעל המאור** (עג: מדפי הרי"ף), דהואיל וקונין ממנו בשבת נמצא שאין הקנין מועיל כלום, שאילו היה מועיל היה דרך מקח וממכר ואסור לקנות ממנו בשבת. אמנם **הערוך השולחן** (סימן רנד ס"ב) ביאר, דהרמב"ם כיון דרבותא, דאף שאין צריך קנין ואין חשש שתטרף דעתו, הואיל ומבקש קנין, אין לנו לעבור על דעתו, אבל ודאי בדמקום דצריך קנין, קונים ממנו.

(כ) **בא"ד, שם**, ואע"ג וכו' שהרי קונים בכליו של קונה. וברש"ש תמה, הא לוי סבר בבבא מציעא (מוז). דקונים בכליו של מקנה. ותיירץ, דאולי סבר הרשב"ם דלוי לחודא ורבי לוי לחוד.

(כא) [שם, אמנם **רש"י בניצה** (לו): ד"ה **משום מקח** פירש (גבי מקדישין), דדמו למקח וממכר משום שמוציא מרשותו לרשות הקדש, ולא בעינן להא דקונין בכליו של קונה. (פ.מ.). וי"ל, דבהא דדמי למקח וממכר נאסר בשבת אף קודם גזירת חז"ל דלא לעביד קנין בשבת שמא יכתוב, וכמו שכתב **רש"י בניצה** (כו): ד"ה **אין פוסקין** דאסור לפסוק דמים בשבת כדאיתא **בנחמיה** (יג-טז), דמכרו בשבת ואמר להם "עד מתי אתם מחללים את השבת". וכתב **רשב"ם** דאף בכהאי גוונא שרי מחששא דתטרף דעתו].

דף קנו ע"א

(א) **גמ'**, **זכין לקטן ואין זכין לגדול**. כתבו **התוס' סנהדרין** (סח: ד"ה קטן,



הדרך היומית

מסכת בבא בתרא דף קנז - דף קנח
י שבט - יא שבט התש"ע

מדפי הרי"ף) פירש, דאין לו בנים הימנו. וכהאי לישנא נקטו הטור והשולחן ערוך (סימן צ סעיף ו). וכתב הבית שמואל (שם) ס"ק כה) דאם אין לו בנים אלא הימנה, הם יורשים הכל, והא דמספקינן היינו כשיש לו בנים גם מאשה אחרת, דאף שבניו מאשה זו ודאי יורשים במקצת, לא אמרינן דיורשים הכל.

ב) תוס' ד"ה נפל הבית, בתוה"ד, דלא שוו בטעמייהו. **בשיטה מקובצת** הביא בשם **הראב"ד**, דבמאי דאמר נכסים בחזקתן, בין למאן דאמר בחזקת האב ובין למאן דאמר בחזקת הבעל, הרי הוא כמפרש הטעם כי זו חזקה הראויה להם.

ג) תוס' ד"ה ובית הלל (הראשון), קשיא לר"י מאי שנא הכא. **ברשב"א** תירץ, דירושת הבעל אינה קבועה, שהרי מתנה עליה שלא יירשנה, וכן אינו יורש את אשתו בקבר להוריש ליורשיו. אבל בן, שירושתו קבועה, ואפילו כשמת, יוצאי יורשין את אמו, אף שעכשיו אין לו זרע, יורשיו חולקין עם יורשי האם.

ד) בא"ד, שם, בתוה"ד, ועוד קשה לו לטעם דמחמת קורבא. ביאר **המהרש"א**, שתלה קושייתו בהאי טעמא, משום דלטעם הראשון שמחלק משום דירושת הבעל דרבנן, איכא למימר דבחזקת הבן יותר כפירוש **רשב"ם** (קנח:): **ד"ה בחזקת יורשי הבן**, משום דראוי ליורשה קודם לכל יורשיה. אבל לטעם דירשתי אשה קודמין משום דהווי מחמת קורבא וקודמים לבעל, אף דירושתו נמי דאורייתא, ליתא לטעם דראוי ליורשה, וקשה לו למה ירש הבן, הרי שניהם באים מחמת קורבא ושניהם יורשים מדאורייתא.

ה) תוס' ד"ה ובית הלל (השני), בתוה"ד, ואין אדם מוריש שבועה לבניו. **בירמיה** (אות קעג) פירש, דמשכחת לה נמי כשפטרה מן השבועה, וכתב לה נדר ושבועה אין לי ולירשתי עליך ועל יורשיך.

ו) בא"ד, לישני ליה כגון שיחד לו קרקע. **בגליון הש"ס** הקשה, דליכא לאוקמי ביחד לו קרקע, דהא אמרינן התם דנשבע האב. **ובתפארת ירושלים** תירץ, דהתם איירי בבעל חוב, ואין דינו ככתובת אשה דביחד לה קרקע אינה צריכה שבועה כלל, אלא דמהני יחוד קרקע רק כדי שיוכל להוריש השבועה לבניו, אבל לא לפטרו לגמרי משבועה. וכן חזינן בשיטת בית שמאי, דסברי שטר העומד ליגבות כגבוי דמי, ואפילו הכי לא מהני אלא כדי שיוכל להוריש השבועה לבניו, ולא לפטרו לגמרי משבועה. ולפי זה ביאר התם, דבכתובת אישה ניחא לתוס' לאוקמי בדוחק, ולא לימא שיחד לה קרקע, משום שביחד נפטרה משבועה, אבל לגבי בעל חוב שהיה אפשר לאוקמא הכי, הקשו התוס' אמאי מוקים לה כבית שמאי, ולא משני ביחד לה קרקע.

ז) מתני', נכסים בחזקתן. פירש **רשב"ם** **בד"ה** **וב"ה** **אומרים**, דהיינו נכסי צאן ברזל, ואהא דקתני "נכסים הנכנסים ויוצאין עמה", פירש **הרשב"ם** **ד"ה נכסים הנכנסים**, דהווי נכסי מלוג. וכן כתב **הרי"ף** (עד: מדפי הרי"ף) דמסתברא לן האי פרושא. אבל הביא **דרב האי גאון** פירש, דהא דאמרי בית הלל נכסים בחזקתן, היינו נכסי אשה דלא ידיעי אי מנכסי כתובה נינהו ואי מנכסי מלוג, דאינון נכסים הנכנסים ויוצאין עמה. וכתב **הבעל המאור**, דהוצרכו לפרש שנשנו במשנתנו ג' מיני נכסים, מפני שהוקשה

שעורים (אות תקעא), דבשלמא לפירוש ב', דנכתב השטר ביום שלווה אלא שאיחר הזמן, ניחא, דאי אמרינן דאקני קנה, משתעבד מוזמן ההלוואה אף קודם הזמן שנכתב בשטר, דכיון דנעשה שטר ואית ליה קלא, נעשה השעבוד על ידי ההלוואה גרידא. אבל לפירוש א', שלווה בניסן ולא נכתב עד תשרי, אף אי נימא דמה שכתב בשטר דאקני קנה, לא משתעבדי הנכסים שקנה קודם כתיבת השטר. עוד כתב, דנראה, דבכהאי גוונא לא פריך הגמ' כלל, ואפילו אי נימא דאקני לא קנה, שפיר משתעבדי הנכסים משעת כתיבת השטר, אף שנקנו אחר ההלוואה, דהא באותה שעה כבר קנה הנכסים, והשטר גרידא יכול לשעבד אפילו בלי הלוואה, ולא פריך בגמרא אלא ממאוחר שכתב בזמן ההלוואה אלא שאיחר הזמן. נולפי זה דברי **רשב"ם** **בד"ה מאוחרים** שלווה בניסן ונכתב בתשרי, היינו שנכתב זמן שבשטר בתשרי, ולא שנכתב השטר עצמו. וכן משמע מדברי **היד רמה** (סוף אות קסד) דכתב, דהשתא דהלכתא דאקני קנה, אי לא כתב דאקני לא משתעבד בשטר מאוחר מוזמן הכתוב בשטר, דההיא שעתא **לא כתב** ליה ולא מידי. ומשמע, דאי היה כותב לו, היה משתעבד אף שנכתב בזמן מאוחר, ואפילו לא כתב דאקני.

ח) גמ', והמאוחרין כשרין וכו' דאקני הוא. כתב **הרמ"א** (סימן רט סעיף ד) והוא **מהמרדכי** (תקעח), דאף שאינו קונה דבר שאינו בעולם, אי אתני במפורש שיקנה כשיהיה בעולם, קנה. והקשה **הקצות החושן** (רט סק"ז) אם כן, מאי קושיא משטרי חוב המאוחרין דכשרין אף דהוי דאקני ודחינן דר' מאיר היא, הא בשטרי חוב המאוחרין לא טרפא עד דמטא זמן הכתוב בשטר כדאיתא **בעבודה זרה** (דף י.) ולא אשתעבד נכסיה עד דמטי זמניה ואז הנכסים כבר בעולם.

ט) רשב"ם ד"ה מהדורא בתרא, בתוה"ד, ובפר"ח רב אשי חיה שישים שנה. כתב **בפלפולא חריפתא** (סימן לו אות מ), **דהר"ן הביא בשם ר"ח** דרב אשי היה שישים שנה ראש גולה. וכן נראה לגרוס ברשב"ם.

י) גמ', יחלוקו. פירש **רשב"ם** **בד"ה יחלוקו**, דמיד נשתעבדו לשניהם ואין קדימה לאחד מהם. וכתב **הנמוקי יוסף** (עד: מדפי הרי"ף), דסבר דיחלוקו מדינא. אבל **הרמב"ם** (פ"כ ממלוה ה"ד) סבר, דיחלוקו מספק, ואם תפס קמא לא מפיקינן מיניה. **ובשלטי גבורים** הביא, דכן דעת **עליות דרבינו יונה** דאם קדם הלוח השני וגבה אפילו קרקע אין מוציאין מידו. והיינו דווקא בשגבה בבית דין שלא ידעו שהיה שם חוב אחר, אבל אם גבה מעצמו אפילו על ידי שומא דליכא למימר ליה מאן שם לך, מה שגבה לא גבה. וכתב בשם **הרא"ש**, דנראין דבריו במקרקעי, אבל במטלטלי מה שגבה גבה, אפילו גבה מעצמו.

יא) גמ', והלכתא יחלוקו. הקשה **במרומי שדה**, כיון דבמה שקנה אחר שהלווה לשניהם, חולקין, אמאי שטרות המאוחרין כשרים, הא איכא למיחש שיקנה נכסים לפני אותו זמן שכתב בשטר, ואותם יגבה לבדו. ותירץ, דאחרי שכתב **הרא"ש בכתובות** (פ"ט, סימן יא), דבכהאי גוונא אם תפס הכל תפס ולא גזל הוא, אין לפסול השטר מהאי טעמא.

דף קנח ע"א
א) רשב"ם ד"ה נפל הבית, ואין לה בנים ממנו. **ברש"י על הרי"ף** (דף עד.



יורשים כלל. אבל בשו"ת הרא"ש (כלל פד סימן ג ד"ה נמצא) כתב, דהרמב"ם לא סבר לחלק בין יורשי האם לבניה, דאם היה חילוק היה צריך לפרשו.

(יא) גמ', הואיל והחוקה נחלה באותו שבט. כתב האבן האזל (פ"ח מנחות ה"ז), דמבואר, דטעמא אינו משום שיורשי האם מוחזקין יותר, אלא דמוקמינן לנכסים באותו שבט. וטעמא, משו דחזוין שהקפידה תורה על הסבת נחלה משבט האם, אף שהקפידא היתה דוקא על אותו דור, מכל מקום כיון דהווי קפידא, אמרינן שבכל ספק מחזיקים הנכסים בשבט האם ויורשיה, אפילו אם האב מאותו שבט, מחזיקין הנחלה בחזקת משפחת האם והוי ליורשיה. ולפי זה, במקום דליכא הסבת נחלה, כגון בנפל הבית עליו ועל בן בתו, שיוורש בן הבת את אבי אמו ולא את אמו, הואיל ועיקר דין הסבת נחלה נאמר בירושת האם, לא אמרינן דהחוקה נחלה בחזקת יורשי אבי האם, ולא ירשו יורשי בן הבת כלל, ולכך פסק בזה הרמב"ם (שם) דיחלוקו.

(יב) גמ', אוירא דארץ ישראל מחכים. בתמורה (כט). אמר רב אבא, דארץ ישראל גרמה לבהא (שם חכם) לשנויי שמעתא, ורב יצחק אמר דמכאן ומכאן היה. ופירשו התוס' (שם) ד"ה בהא, דמארץ ישראל ומבבל היה תלמיד חכם ולא מהניא ליה זכותא דארץ ישראל. וכתב בגליוני הש"ס (כאן), דאליבא דתרווייהו מהני זכותא דארץ ישראל להיעשות תלמיד חכם, גם למי שלא היה תלמיד חכם. וכוננת תוס', דלא מהניא ליה זכותא דארץ ישראל, היינו, דלא הועילה לו זכותא דארץ ישראל, כיון שכבר היה תלמיד חכם מתחילה בבבל.

(יג) רשב"ם ד"ה לווה מאי מפיק, וכי בשביל שלוה. כתב המהרש"א, דנראה שפירש בסלקא דעתא דגמ', דהבן עצמו שלוה, מוציא מיד הלוקחות ולא בן הבן. אבל תוס' ד"ה לווה פירשו, דגם לסלקא דעתא שכן הבן מוציא, ופירשו קושית הגמ', שהרי לא לקחו כלל ואינם בחזקתם, ומה מוציא.

(יד) רשב"ם ד"ה אלא אי איתמר, בתוה"ד, וכשם שהראוי אינו משתעבד. וכתב הרש"ש, דלפי מה שפירש רשב"ם לעיל (קנו). ד"ה אלא כי תבעי, דאלמוהו רבנן לשעבוד מקנין, הווי קל וחומר משיעבוד.

להם, שאם יש בה רק ב' מיני נכסים, ומפורשים דיניהם בחזקת מי הם, מדוע הוצרכנו לשאול בגמ' "בחזקת מי". וכתב, דהם קיבלנו מרבותיהם, דאין במשנתנו אלא ב' מיני נכסים, והם, כתובה שהיא בחזקת יורשי הבעל, ונכסים הנכנסים ויוצאין עמה ששנינו, שהם בחזקת יורשי האשה. ועדיין תמה בגמ', דאין אנו יודעין מי יורשה עד שנדע אם מתה ראשונה או אחרונה, ובהא נחלקו אמוראי. וכתב, דמסתברא, דכל מה שכתב הבעל עליו מנכסים שאינם בעין, וקיבל עליו אחריות. הואיל ונכתבו עם הכתובה, דינם כדין הכתובה. ושאר נכסים שלא נכתבו בשטר, בין נכסי צאן ברזל שקבל עליו אחריות, ובין נכסי מלוג, הוו נכסים הנכנסין ויוצאין עמה. אבל הרמב"ן במלחמות דחה דבריו והעמידה כפירוש הגאונים בג' מיני נכסים.

דף קנח ע"ב

(ח) רשב"ם ד"ה אלו ואלו מודים, בתוה"ד, והוי ודאי במקצת ואידך ספק ואין ספק מוציא מידי ודאי. בתוס' (עמוד א') ד"ה נפל הבית הקשו עליו, מה טעם שבשביל שהוא ודאי בחצי, יהיה ודאי בחלק אחר, והביאו ראיות לדבריהם. וביאר המשנה למלך (פ"ה מנחות ה"ו), דהרשב"ם סבר, דמאי דלא אמרינן שבשביל שהוא ודאי בחצי, יטול הכל, אינו אלא, כשאין שניהם באים בטענת ירושה אלא מכח שטר דבעל חוב, או מחמת ספיקא דדינא, דאף שהבעל חוב מודה שאין לו חלק במחצית הנכסים ובהם מקבל היורש, נוטל חלק באידך פלגא. אבל בנידון דידן, דתרווייהו אתו מכח ירושה, כיון דהאחד יורש ודאי מחצית הנכסים, יורש הכל.

(ט) מתני', אמר ר' עקיבא מודה אני. פירש רשב"ם ד"ה אמר ר"ע, דנקט לישנא ד"מודה" משום תנא קמא. והריטב"א כתב, דלאו דוקא מודה, דמסתמא בההיא דלעיל נמי סבר כבית הלל דנכסים בחזקתן, והכי קאמר, דאפילו היה אומר למעלה יחלוקו, היה מודה כאן שהנכסים בחזקתן.

(י) גמ', בחזקת יורשי האם. כתב הרמב"ם (פ"ה מנחות ה"ו), דמעמידין נכסי האם בחזקת יורשי האם שהם יורשין ודאין. ובשו"ת הרשב"א (ח"ב סימן כו) הביא בשם רבנו שמחה, דדוקא בניה הם יורשין ודאין, אבל אחיה אינם יורשין ודאין, דהא אם מתה תחילה ובניה יורשים אותה, אינם

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דף היומי" בעיון!!!

זמני השיעור בדף היומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית המדרש "משכן אהרן" שע"י חניכי ישיבת פוניבז' מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד ח"ב פט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למנויים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 050-4102442 Sbma@kavnaki.net

http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124